

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽ
EESTI KEELE JA KIRJANDUSE LEKTORAAT

Larissa Žarkova

EESTI KEELE OMANDAMINE NARVA KUTSEÕPPEKESKUSES

Bakalaureusetöö

Juhendaja Mart Rannut, PhD

NARVA 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....
Töö autori allkiri ja kuupäev

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Larissa Žarkova,

(sünnikuupäev: 06.10.1984)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Eesti keele omandamine Narva Kutseõppekeskuses“, mille juhendaja on Mart Rannut,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace’i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, **24.05.2016**

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. KEELEÕPPE PROTSESS.....	7
1.1. Keeleoskus ja eesti keele oskuse tasemed	7
1.1.1 Tekstitööoskus B2-tasemel.....	8
1.1.2 Suuline keeleoskus B2-tasemel	8
1.1.3 Kirjalik keeleoskus B2-tasemel.....	8
1.2. Eesti keele oskus B1-tasemel.....	9
1.3. Eesti keele õppe motivatsioon	9
2. NARVA KUTSEÕPPEKESKUSE ÕPILASTE EESTI KEELE OSKUS.....	11
2.1. Narva kutseõppekeskuse ajalugu	11
2.2. Narva Kutseõppekeskuse õppekavade analüüs	11
3. KEELEKESKKONNA JA KEELEMAASTIKU ROLL EESTI KEELE ÕPPES ..	16
3.1 Keelekeskkond Ida-Virumaal ja Narvas	16
3.2 Keelekeskkond ja keelemaastik Narva Kutseõppekeskuses.....	17
4. METOODIKA.....	20
4.1. Eesmärk ja metoodika.....	20
4.2. Narva Kutseõppekeskuse sisseastumise tingimused ja õpilaste keeleoskus sisseastumisel.....	20
4.3. Narva Kutseõppekeskuse õpilaste riigikeele eksami tulemuste analüüs	21
4.4. Narva Kutseõppekeskuse õpilaste küsitluse ülevaade	23
4.5. Õpilaste küsitluse analüüs.....	23
4.6. Narva Kutseõppekeskuse õpetajate intervjuude ülevaade	32
4.7. Õpetajate intervjuude tulemuste analüüs	35
4.8. Uurimuse kokkuvõte.....	36
KOKKUVÕTE	Error! Bookmark not defined.
SUMMARY.....	40
KIRJANDUS.....	41
ALLIKAD	42
LISAD.....	43
LISA 1. ÕPILASTE ANKEET EESTI KEELES.....	43
LISA 2. ÕPILASTE ANKEET VENE KEELES	45
LISA 3. INTERVJUU KÜSIMUSED ÕPETAJATELE.....	47

SISSEJUHATUS

Eesti Vabariigis on kõik põhikooliõpilased kohustatud õppima riigikeelt ehk eesti keelt ja lisaks veel vähemalt üht võõrkeelt. Eesti keele õppimist alustab laps juba oma perekonnas, kui see on eesti- või kakskeelne perekond. Keeleõpe on väga tulemusrikas lasteaias. Paljudes lasteaedades on praegu olemas keelekümblusprogramm, mis võimaldab lapsel omandada eesti keelt. Tavaliselt jätkavad lapsed selle programmi järgi õppimist koolis.

Eesti keele õpetamise võimalused ja omandamine on aktuaalne teema, mis on riigikeele õppepoliitika üks osa. Probleemseks on kujunenud nõutava keeletaseme saavutamine. Sel on mitmeid põhjuseid: mittevastavus eeldatavale lähtetasemele, ebapiisav tundide arv, suhtluskeskkonna puudumine ja õppijate hoiakud. Töös uuritakse võimalikke probleeme eesti keele omandamisel kutsehariduses ning nende olulisust lõpptulemuse saavutamisel.

Antud bakalaureusetöö teemaks on „Eesti keele omandamine Narva Kutseõppekeskuses“. Bakalaureusetöö raames antakse ülevaade Narva Kutseõppekeskuse (edaspidi NVTC) põhikooli baasil õppivate õpilaste eesti keele oskusest ning selle arendamise võimalustest kutsekoolis õpingute vältel.

Töö eesmärgiks on:

- Esitada analüüs eesti keele omandamisest ja arendamisest NVTC-s ja sellega seotud probleemidest.

Töö uurimusküsimused on:

- Kuidas on muutunud eesti keele omandamise võimalused NVTC-s viimaste aastate jooksul?
- Missugused on keeleõppe võimalused ja kuidas need mõjutavad eesti keele omandamise taset?
- Milline on õpilaste lähtetase?
- Mis takistab õpilaste eesti keele omandamist?

Töö teoreetilises osas seletatakse lahti keeleoskuse ja keeleõppe motivatsiooni mõiste. Tuuakse välja B2-teseme riigieksami kirjeldus. Lisaks esitatakse ka Narva Kutseõppekeskuse õppekavade, keelekeskkonna ja keelemaastiku ülevaade.

Töö uurimuslik osa põhineb empiirilisel uurimusel, mis koosneb järgnevatest etappidest:

- Uuritavate objektide ja statistiliste andmete kirjeldused.
- Andmete kogumine.
- Saadud tulemuste analüüs.

Töö eesmärgi täitmiseks kasutati õpilaste anketeerimist ja intervjuusid õpetajatega.

1. KEELEÕPPE PROTSESS

1.1. Keeleoskus ja eesti keele oskuse tasemed

Keele õppimise ja õpetamise eesmärgid on seotud nii õppija kui ka ühiskonna vajadustega. Üldine keeleõppe eesmärk on arendada õppija keeleoskust. Vanasti käsitati keelt häälikute, sõnade ja grammatika kogumina, mida kirjeldati keeleõpikutes. Tänapäeval on keeleoskus midagi enamat, kui lihtsalt õpikus esitatud teadmiste omandamine. Kommunikatiivse keeleoskuse mudelitest lähtudes, tähendab keeleoskus oskust kasutada keeleteadmisi (hääldus, grammatika, sõnavara) eesmärgipäraselt nii suuliste kui ka kirjalike tekstide mõistmiseks ja koostamiseks. Samal ajal võetakse arvesse konteksti ja suhtluspartnereid (Hausenberg jt 2003: 8).

Traditsiooniliselt mõistetakse keeleoskuse all grammatika ja sõnavara tundmist, aga see ei ole päris nii. Keeleoskus on ka oskus vastavas kultuurikeskkonnas keeleliselt toimida. Eesti Vabariigis jaguneb keeleoskus kolmeks laiaks põhitasemeks: A-tase on algtasemel keeleoskus, B-tase on iseseisva keeleoskaja tase ja C-tase on vilunud keeleoskaja tase. Põhiastmed jaotakse omakorda algastmeteks: A1 – läbimurre, A2 – esmane keeleoskus, B1 – suhtluslävi, B2 – edasijõudnu tase, C1 – vaba suhtluse pädevus ja C2 – haritud emakeelekõneleja tase (Ilves jt 2008: 20–24).

Eesti keele oskust hinnatakse eksamil. Keskhariidust omandavad õpilased peavad soritama eesti keel teise keelena eksami B2 – tasemele. „Võõrkeelte õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes võõrkeelepädevus, s.o suutlikkus kasutada võõrkeelt iseseisva keelekasutaja tasemel, see tähendab B-keeleoskustasemel. Õpilasel, kes õpib eesti keelt teise keelena, on üks kohustuslik võõrkeel. B2-keeletasemega võõrkeeleks on keel, mida õpilane varasemate õpingute tulemusena valdab kõrgemal keeleoskustasemel (nt B1 põhikooli lõpus) ning milles õpilase eesmärk on jõuda B2-keeletasemele, sõltumata sellest, kas õpitav keel oli põhikoolis A-, B- või C-keel või on õpilane seda võõrkeelt õppinud väljaspool kooli“ (RÕK).

Eesti keele B2-taseme eksam tugineb Euroopa keeleõppe raamdokumendi keeleoskustaseme B2 kirjeldusele. Raamdokumendi üldskaala kirjeldab B2-taset järgmiselt: „Mõistab keerukate abstraktsel või konkreetsel teemal tekstide ning erialase mõttevahetuse tuuma. Suudab spontaanselt ja ladusalt vestelda sama keele emakeelse kõnelejaga. Oskab paljudel teemadel luua selget, üksikasjalikku teksti ning selgitada oma vaatenurka, kaaluda kõnealuste seisukohtade tugevaid ja nõrku külgi“ (EKR 2007).

B2-taseme õpieesmärk on saavutada igakülgne iseseisvaks toimetulekuks vajalik eesti keele tekstitööoskus, suuline ja kirjalik keeleoskus.

1.1.1 Tekstitööoskus B2-tasemel

B2-tasemel keelekasutaja on suuteline mõistma pikemaidki tekste, milles on kasutatud rikkalikku sõnavara. B2-tasemel mõistab inimene nii konkreetset kui abstraktset teksti, k.a oma õpingute, eriala või tööga seotud teemadel. Tuttaval teemal suudab ta jälgida pikemat kõnet või loengut ja vahendada sealt olulisi detaile või liine. Lugeses saab ta tekstist aru suhteliselt iseseisvalt, kasutab valikuliselt sobivaid teatmeteoseid ja on võimeline ühtaegu üldistavalt refereerima mitut allikat. Tasemel B2 inimene suudab resümeerida ja kommenteerida nii tarbe- kui loovtekste, kokku võtta filmide ja näidendite sisu ja sündmustikku ning arutleda erinevate seisukohtade ja teemade üle (Ilves jt 2008: 200–201).

1.1.2 Suuline keeleoskus B2-tasemel

Suulise keeleoskuse komponendid on kuulamine ja kõnelemine. B2-taseme keelekasutaja vestlusoskust iseloomustab korrektsus (õige hääldus, õigekiri jm õigekeelsus, sh sõnavara ja fraseoloogia, grammatika), kohasus (keeles ja ühiskonna, keele ja kultuuri ning ühiskondlike normide ja tavade vastavus) ja sujuvus (kinnistunud keelelised oskused, dialoogi ülesehituse ja sidumise valdamine, kõnelemise jm keelelise toimimise ladusus ja kiirus).

B2-tasemel keelekasutaja on võimeline täitma ka keerukaid suhtlusülesandeid. Seda taset iseloomustab suurenenud argumenteerimisoskus ja loomulik keelekasutus. B2-tasemel keelekasutaja oskab kaasa rääkida pikemas üldteemalises vestluses, seda ka mürarikas ümbruses; oskab loomulikult suhelda emakeelsete kõnelejatega (Ilves jt 2008: 141).

1.1.3 Kirjalik keeleoskus B2-tasemel

B2-tasemel oskab isik kirjutada selgeid, üksikasjalikke tekste oma huvivaldkonna teemade piires, sünteesides ja hinnates mitmest allikast pärit infot ja arutluskäike. B2-taseme keelekasutaja oskab kirjutada selgeid, üksikasjalikke tekste mitmesugustel tuttavatel teemadel; oskab kirjutada filmi-, raamatu- või näidendiülevaadet.

Keelekasutaja B2 tasemel oskab kirjutada argumenteeritud ettekannet ja suudab sünteesida eri allikatest pärit infot ja arutluskäike. Samal ajal B2-tasemel oskab isik oma väljendust

varieerida ega tee üldjuhul olulisi sõnastusvigu. Õigekiri ja kirjavahemärgistus on üldiselt korrektne, vahel võib märgata emakeele interferentsi (Ilves jt 2008: 38).

1.2. Eesti keele oskus B1-tasemel

Kuna valdav enamik Narva Kutseõppekeskuse õpilastest B2 oskust oli saamata ja kasutavad B1, siis edasi seletatakse lahti, mis endast kujutab B1 keele tase. B1 tase kirjeldus (Ilves jt 2008: 79–83), mis on vaja õpilaste keele oskuste mõõtmiseks, on järgmine:

- B1-tasemel keelekasutaja mõistab kõike olulist endale tuttavatel teemal, nagu töö, vaba aeg jne;
- B1-tasemel keelekasutaja oskab koostada lihtsat teksti tuttavatel või enda jaoks huvipakkuval teemal;
- B1-tasemel keelekasutaja oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ja plaane;
- B1-tasemel keelekasutaja peaks olema võimeline aru saada kirjalike tekstide põhisisust;
- B1-tasemel oskab isik kirjutada tuttavatel teemal lihtsamaid seotud tekste, ühendades lühemaid lauseid lihtsa järjendina;
- B1-tasemel keelekasutaja oskab kirjutada väga lühikesi tüüpvormis ettekandeid, kus esitab tavapärasest faktiteavet või põhjendab toiminguid.

1.3. Eesti keele õppe motivatsioon

Õppeprotsessis on motivatsioon ning hoiakud võõrkeele omandamist ja keeleõppe edukust mõjutavad põhitegurid. Võõrkeele õppimise, õpetamise ning keeleõppe motivatsiooni süstemaatiline uurimine algas 1970. aastatel. Tuleb öelda, et sellealase kirjanduse hulk on väga suur. Sellele valdkonnale on aluse pannud Kanada teadlase Robert Gardneri keeleomandamise sotsiaalhariduslik mudel, mis on endiselt enim rakendatav teoreetiline raamistik. Gardner kirjutas sellest, et motivatsioon tähendab õppija positiivset huvi sihtkeele kõnelejate ja kultuuri vastu, keelt õpitakse keelelise ja kultuurilise lõimimise soovist (Klaas-Lang jt 2007: 112).

Motivatsioon on tihti just see võti, mis mõjutab keele omandamist. Väga oluline aspekt on õppija positiivne hoiak ning soov olla interaktsioonis selle keele kõnelejaskonnaga. Samal

ajal on motivatsioon seotud keeleõppe praktiliste eesmärkidega. See tähendab, et keeleomandaja saab praktilist kasu uue keele oskusest. Keele oskamine on seega vahend, mille kaudu keeleõppija võib saavutada majanduslikku kasu või paremat sotsiaalmajanduslikku positsiooni (Kirss jt 2008: 9).

Niisama oluline on ka mõiste demotivatsioon. Selle termini all mõistetakse õppimist takistavaid tegureid, nagu näiteks oskamatu õpetaja, viletsad kooliruumid, igav õpik ja halvasti koostatud õppematerjalid. Siia kuuluvad ka negatiivne hoiak õpitava keele ja selle kõnelejate suhtes, õppeaine kohustuslikkus (Klaas-Lang jt 2007: 113).

Õpiku roll keeleõppes on ka väga oluline. Õppija eluga lähedalt seotud õppematerjal motiveerib tavaliselt paremini kui kunstlikult loodud maailm. Keeleomandaja saab paremini õppematerjali põhjal harjutada, kui tegemist on tegelikkude keelekasutuse olukordadega (Õppekava).

Veel üks väga tähtis osa õppeprotsessis on õppemeetodi valimine. Kõik õpilased on erinevad ja sarnased meetodid ei tööta iga grupi puhul ühtmoodi. Aktiivõppe meetodite abil saab teha tunde huvitavamaks, muuta ja suunata õpilasi iseseisvalt mõtlema (Leuhin jt 2005: 24).

2. NARVA KUTSEÕPPEKESKUSE ÕPILASTE EESTI KEELE OSKUS

2.1. Narva kutseõppekeskuse ajalugu

1. oktoobril 2000.a. ühendati Narva Energeetikute Kool, Narva Kaubanduskool, Narva Kergetööstuskool ja Narva Kutsekeskkool ja nende baasil moodustati uus õppeasutus – Narva Kutseõppekeskus. Enne aastat 2000 toimisid kõik need koolid eraldi.

Tol ajal oli nelja kutseõppekeskuse ühendamine Eestis ainulaadne ja esmane kogemus. Ühendamise tulemusena tekkis õpilasarvult suurim kutseõppeasutus Eestis. Sellel ajal õppis päevases osakonnas 2340 õpilast. Võrdluseks 2015/2016 õ.a. kokku on 966 õppijat (Jõesaar 2015: 5–6).

2.2. Narva Kutseõppekeskuse õppekavade analüüs

Narva Kutseõppekeskus on Ida-Virumaa juhtiv kutseõppeasutus, kus saab õppida ligi 30 eriala 12 õppekavarühmast. Õpe toimub eesti ja vene keeles, põhi- ja keskkhariduse baasil ning nii kooli- kui ka töökohapõhiselt. Viimase paari aasta jooksul ei ole eestikeelseid rühmi avatud.

Narva Kutseõppekeskuses võivad õpilased pärast põhikooli õppida järgmiste õppekavade järgi: ehitusviimistlus, mehhatroonik, multimeedium, keevitaja, pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia, sõiduautotehnika ja kokk. Alates 2015/2016. õppeaastast on haridusministeeriumi poolt on kinnitatud, et riigikutseõppeasutustes eesti keeles toimuva õppe osakaal peab olema vähemalt 20%.

Analüüsiks võtame koka, pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia, multimeediumi ja mehhatroonika erialad. Edasi vaatame lähemalt nende erialade õppekavu ja nendes ette nähtud eesti keeles õpetavate ainete maht EKAP-ides. EKAP - Eesti kutsehariduse ainepunkt, 1 EKAP-ile vastab 26 tundi ehk üks nädal õppuri tööd, millesse on arvestatud kontaktõpe, iseseisev töö, praktika ja e-õpe ning teadmiste kontroll.

Õppekava **Kokk** maht on 180 EKAP ja õppereriood on kolm aastat. Üldõpingute moodulid 35 EKAP: keel ja kirjandus - 6 EKAP, võõrkeel – 4,5 EKAP, matemaatika – 5 EKAP, loodusained – 6 EKAP, sotsiaalsained – 7 EKAP, kunstained – 1,5 EKAP, eesti keel teise keelena – 5 EKAP. Eriala põhiõpingute moodulid 110 EKAP, sh. lõimitud võtmepädevuste õpingud 30 EKAP ja praktika 36 EKAP: majutamise ja toitlustamise

valdkonna alused 2 EKAP, karjääri planeerimine ja ettevõtluse alused 6 EKAP, toitlustamise alused 15 EKAP, teeninduse alused 4 EKAP, abikoka praktilise töö alused 12 EKAP, toiduvalmistamise alused 14 EKAP, koka praktilise töö alused 6 EKAP, toiduvalmistamine 7 EKAP, koka praktiline töö 8 EKAP. Valikõpingud 40 EKAP, sh. spetsialiseerumisega seotud õpingud 20 EKAP (NVTC).

Koka õppekavas eesti keele õppemaht on kokku 20,3% ehk 36,5 EKAP. Sellest eesti keele teise keelena tunnid moodustavad 2,7% ehk 5 EKAP, üldharidusained eesti keeles moodustavad 8% ehk 14,5 EKAP ja praktika eesti keeles on 9,5% ehk 17 EKAP (tabel 1).

Kokk 180 EKAP	
Moodul	Maht
Karjääriplaneerimine ja ettevõtluse alused	6 EKAP
Eesti keel	5 EKAP
Keemia	1,5 EKAP
Ajalugu	3 EKAP
Riigikaitseõpe	4 EKAP
Abikoka praktika (ettevõttes)	5 EKAP
Koka praktika (ettevõttes)	12 EKAP
Eesti keele õppe maht kokku %	36,5 EKAP ehk 20,3% õppekavast

Tabel 1. Koka erialal eesti keeles õppetavate ainete maht.

Õppekava **Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia** maht on 180 EKAP ja õppeperiood on kolm aastat. Üldõpingute moodulid 35 EKAP: keel ja kirjandus - 6 EKAP, võõrkeel – 4,5 EKAP, matemaatika – 5 EKAP, loodusained – 6 EKAP, sotsiaalsained – 7 EKAP, kunstiained – 1,5 EKAP, eesti keel teise keelena – 5 EKAP. Eriala põhiõpingute moodulid 111 EKAP, s.h. lõimitud võtmepädevuste õpe 30 EKAP ja praktika 48 EKAP: toiduainetööstuse valdkonna alused 2 EKAP, toiduohutus 2 EKAP, karjääri planeerimine ja ettevõtluse alused 6 EKAP, pagaritoodete valmistamise alused 10 EKAP, lihtpagaritoodete valmistamine 10 EKAP, valikpagaritoodete valmistamine 5 EKAP, kondiitritoodete tehnoloogia 28 EKAP, abipagari praktika 15 EKAP, pagari praktika 10 EKAP, kondiitri praktika 23 EKAP. Valikõpingute moodulid 34 EKAP (NVTC).

Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia õppekavas eesti keele õppemaht kokku 20,5% ehk 36,9 EKAP. Sellest eesti keele teise keelena tunnid moodustavad 2,7% ehk 5 EKAP,

üldharidusained eesti keeles moodustavad 8% ehk 14,5 EKAP ja praktika eesti keeles on 9,6% ehk 17,4 EKAP (tabel 2).

Õppekava **Multimeedium** maht on 180 EKAP ja õppeperiood on kolm aastat. Üldõpingute ained 60 EKAP. Eriala põhiõpingute moodulid 116 EKAP, sh praktika 30 EKAP. Valikõpingud 6 EKAP (NVTC).

Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia 180 EKAP	
Moodul	Maht
Karjääriplaneerimine ja ettevõtluse alused	6 EKAP
Eesti keel	5 EKAP
Keemia	1,5 EKAP
Ajalugu	3 EKAP
Riigikaitseõpe	4 EKAP
Pagari praktika (ettevõttes)	8,4 EKAP
Kondiitri praktika (ettevõttes)	9 EKAP
Eesti keele õppe maht kokku %	36,9 EKAP ehk 20,5% õppekavast

Tabel 2. Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia erialal eesti keeles õppetavate ainete maht.

Multimeediumi õppekavas eesti keele õppemaht kokku 20,3% ehk 36,5 EKAP. Sellest eesti keele teise keelena tunnid moodustavad 5,1% ehk 9,2 EKAP, üldõpingud eesti keeles moodustavad 5% ehk 9 EKAP ja praktika eesti keeles on 10,2% ehk 18,4 EKAP (tabel 3).

Multimeedium 180 EKAP	
Moodul	Maht
Eesti keel teise keelena	9,2 EKAP
Keemia	1,5 EKAP
Ajalugu	3 EKAP
Ühiskonnaõpetus	1,5 EKAP
Helitehnika kasutamine	1,5 EKAP
Helisalvestus	1,5 EKAP
Praktika õppekeskkonnas (arvutigraafika)	3 EKAP
Praktika ettevõttes	15,4 EKAP
Eesti keele õppe maht kokku %	36,6 EKAP ehk 20,3% õppekavast

Tabel 3. Multimeedium erialal eesti keeles õppetavate ainete maht.

Õppekava **Mehhatroonik** maht on 180 EKAP ja õppeperiood on kolm aastat. Üldõpingute moodulid 35 EKAP: keel ja kirjandus - 6 EKAP, võõrkeel – 4,5 EKAP, matemaatika – 5 EKAP, loodusained – 6 EKAP, sotsiaalsained – 7 EKAP, kunstained – 1,5 EKAP, eesti keel teise keelena – 9 EKAP. Eriala põhiõpingute moodulid 123 EKAP, sh. praktika 31 EKAP: mehhatroonika alusteadmised – 30 EKAP, elektrotehnika ja elektroonika alused – 15 EKAP, mehhatroonikaseadmete ja alamsüsteemide koostamine ja paigaldamine – 20 EKAP, mehhatroonikaseadmete ja alamsüsteemide käik – 10 EKAP, tööstus- ja tootmismehhatroonika seadmete ning alamsüsteemide paigaldamine ja käik – 11 EKAP, praktika – 31 EKAP, karjääri planeerimine ja ettevõtluse alused – 6 EKAP. Valikõpingud 27 EKAP (NVTC).

Mehhatroonika õppekavas eesti keele õppemaht kokku 20,1% ehk 36,1 EKAP. Sellest eesti keele teise keelena tunnid moodustavad 5,2% ehk 9 EKAP, üldharidusained eesti keeles moodustavad 6,4% ehk 11,5 EKAP ja praktika eesti keeles on 9,5% ehk 16 EKAP (tabel 4).

Mehhatroonik 180 EKAP	
Moodul	Maht
Karjääriplaneerimine ja ettevõtluse alused	6 EKAP
Eesti keel	5 EKAP
Keemia	1,5 EKAP
Ajalugu	3,5 EKAP
Arvutiõpetus	0,5 EKAP
Praktika ettevõttes	16 EKAP
Eesti keele õppe maht kokku %	36,1 EKAP ehk 20,1% õppekavast

Tabel 4. Mehhatroonika erialal eesti keeles õpetavate ainete maht.

Riiklike õppekavast (KUTSE RÕK) ja kooli rakenduskavast lähtuvalt on eesti keele õppe õpiväljundid ja hindamiskriteeriumid järgmised:

Õpiväljundid

- suhtleb eesti keeles argisuhtluses nii kõnes kui kirjas iseseisva keelekasutajana, esitades ja kaitstes erinevates mõttevahetustes/suhtlussituatsioonides oma seisukohti;
- kirjeldab eesti keeles iseennast, oma võimeid ja huvisid, mõtteid, kavatsusi ja kogemusi seoses valitud erialaga;

- kasutab eesti keeleoskuse arendamiseks endale sobivaid võõrkeele õppimise strateegiaid ja teabeallikaid, seostades võõrkeeleõpet elukestva õppega;
- mõistab Eesti elukeskkonda ja kultuuri ning arvestab nendega suhtlemisel;
- on teadlik edasiõppimise ja tööturul kandideerimise võimalustest; koostab tööle asumiseks vajalikud eestikeelsed taotlusdokumendid (NVTC).

Hindamiskriteeriumid

- kasutab iseseisvalt eestikeelset põhisõnavara ja tuttavas olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt;
- esitab ja põhjendab lühidalt oma seisukohti erinevates mõttevahetustes;
- väljendab end/suhtleb õpitava keele erinevate osaoskuste kaudu (loeb, kuulab, räägib, kirjutab B1 tasemel);
- tutvustab vestlusel iseennast ja oma sõpra/eakaaslast;
- koostab oma kooli (lühil) tutvustuse, esitleb seda oma kaaslastele;
- põhjendab kooli ja erialavalikut, hindab oma sobivust valitud erialal töötamiseks;
- hindab oma eesti keele taset;
- põhjendab eesti keele õppimise vajalikkust, luues seoseid eriala ja elukestva õppega;
- kirjeldab suhtluskeskkondi, mida kasutab (nende eeliseid, puudusi ja ohte) ja suhtlemist nendes keskkondades;
- eristab eestikeelseid teabeallikaid info otsimiseks, kasutab neid ja hindab nende usaldusväärsust;
- võrdleb emakeele maa ja Eesti elukeskkonda, kultuuritraditsioone ja – norme;
- arvestab suhtlemisel eestlaste kultuurilise eripäraga;
- tutvustab (oma eakaaslasele välismaal) Eestit;
- kirjeldab eesti keeles oma tööpraktikat ja analüüsib oma osalemist selles;
- tutvustab eesti keeles oma eriala hetkeseisu tööturul ja edasiõppimise võimalusi;
- koostab eesti keeles töökohale/praktikakohale kandideerimise avalduse, CV/Europassi;
- viib läbi eesti keeles näidistööintervjuu (NVTC).

3. KEELEKESKKONNA JA KEELEMAASTIKU ROLL EESTI KEELE ÕPPES

Edukaks keeleõppeks peab kool looma õpilastele arengut toetava keskkonna. Eesti keele teise keelena õppe korral on õpikeskkonnal eriti suur tähtsus. Kuldne kesktee on siis, kui õpikeskkond on pingutust nõudev ja eduelamust pakkuv. Õpetaja valmistab oma tunni ette, lähtudes õpilaste tasemest ja eelnevalt läbitud materjalist (Kärtner jt 2006: 65).

On vaja arvestada sellega, et õpikeskkonda kuuluvad vaimne, sotsiaalne ja füüsiline keskkond. Füüsilise keskkond on füüsiline maailm, mis õpilast ümbritseb. Peamiseks ülesandeks on luua keelekeskkond. Sihtkeele arengut toetab õpilast ümbritsev nähtav ja kuuldav keeletugi, selle hulgas ümbritsevad inimesed kui keele kõnelejad. Õpilaste jaoks on tähtis ka turvatunne, mille tagab vaimne ja sotsiaalse keskkond (Kebbinen, Aja: 9).

Keelemaastik näitab inimestele tänapäeva mitmekeelset tegelikkust. Mitmekeelsed linnad ja riigid on tavaline olukord maailmas. „Riikide kultuurilised, sotsiaalmajanduslikud ja poliitilised situatsioonid võivad üksteisest erineda, kuid keelemaastik mitmekeelsuse sümbolina on nähtav igal pool maailmas“ (Õispuu 2007: 14).

Uuringu tulemused näitavad, et eduka keeleõppe tagamiseks on ülioluline eestikeelne keskkond ja keele praktiseerimise võimalus. Eesti keele õpetamine on vähe efektiivne mitmekeelses keskkonnas. Üks suurimatest probleemidest keele omandamisel on pideva keelepraktika vähesus või hoopis puudumine. Kui keelepraktikat ei ole piisavalt palju, siis ei teki võimalust ega julgust rääkida ja õpitu ununeb kiiresti. Seetõttu soovitatakse kasutada eelkõige interaktiivseid keele õppimise vorme, mis rakenduksid eestikeelses keskkonnas (MISA). Õppeprotsessil on vaja rohkem pöörata tähelepanu õppekäikudele, praktikale eestikeelses töökohas, eestikeelsetel üritustel osalemisele ja situatsioonimängudele (Türk 2004: 14–15).

3.1 Keelekeskkond Ida-Virumaal ja Narvas

Vastavalt 2015. aasta andmetel elab Ida-Viru maakonnas 107167 venelast, 3314 ukrainlasest, 3218 valgevenelast ja 28070 eestlast, mis näitab selles maakonnas venelaste suurt kontsentratsiooni (STAT 2015). Ida-Virumaal puudub keeleõppijatel võimalus suhelda riigikeele kõnelejatega. See mõjutab õpilaste keeleoskust, nende motivatsiooni keelt õppida. Riigikeele vähese oskuse tõttu võib noortel olla edaspidi raskusi õppe- ja töökoha leidmisega.

Selleks, et seda olukorda parandada, peaksid õpetajad ja kool looma piisava keeleõppekeskkonna.

Üldhariduskoolide õppekeelega jaotuvus piirkonniti näitab, et kolmandik vene õppekeelega koolidest asub Ida-Virumaal. Ida-Virumaa on piirkond, kus muukeelne elanikkond on põhirahvuse praktiliselt välja tõrjunud. Sillamäel on eestlasi 4,2%, Narvas 4,9%, Peipsi ääres 8,7%. Kuna selles piirkonnas on põhiline suhtluskeel vene keel, on siin eesti keele oskus väga kehv (Rannut 2005: 42–44).

3.2 Keelekeskkond ja keelemaastik Narva Kutseõppekeskuses

Keelemaastik Narva Kutseõppekeskuses annab väga hea ülevaade, millised keeled koos eksisteerivad ja kuidas nad on omavahel seotud. Eesti keel on riigikeel ja keeleseadus reguleerib keelemaastikku kutsekoolis. Kogu dokumentatsioon, kooli veebileht ja informatsioon on eesti keeles. Samal ajal kasutatakse igapäevases elus ulatuslikult veel vene ja inglise keelt.

Informatsioon, mis on ette nähtud õpilaste jaoks, kirjutatakse eesti keeles ja kõrval pannakse venekeelne tõlge. Näiteks niimoodi vormistatakse menüü koolisööklas, infolehed või vilistlaste ajaleht. Pidulikud üritused, kontserdid või kohtumised eesti keelt kõnelevate külastajatega toimuvad mõlemas keeles: räägitakse eesti keeles ja tõlgitakse vene keelde. Kutsekooli raamatukogus on lai valik eesti- ja venekeelseid õpikuid, ajalehti ning ka ingliskeelset väliskirjandust.

Omavahel räägivad õpilased vene keeles, kuid kooli juhtkonnaga püüavad rääkida eesti keeles. Koolis on oma raadio ja raadiosaatejuhid on kutsekooliõpilased. Raadiosaadet edastatakse vene keeles. Narva Kutseõppekeskuse õpilased osalevad erinevates projektides ja praktikatel, mille käigus pakutakse õpilastele eestikeelses keskkonnas mitmekesiseid suhtlemise võimalusi. Näiteks alustavad Narva Kutseõppekeskus ja Viljandi Kutseõppekeskus sellel aastal projekti, mille eesmärk on luua kahe kooli noortele meistritele ühine kultuuriruum ja toetada seeläbi lõimumist. Sellised koostööprojektid annavad noortele võimaluse saada osa teistsugusest kultuuriruumist ja aitavad kaasa eesti keele aktiivsele kasutamisele. On ilmne, et praktika või stažeerimine eestikeelses keskkonnas on eriti efektiivne, kuna eesti keele oskus areneb üsna kiiresti. Edu sammud on seotud kontseptuaalse keeleõppega (Rannut 2003: 7–8).

Eesti keele õpet toetab ka see, et õpilased külastavad pidevalt erinevaid näitusi, messe ja laatasid. Õppereisid on väga kasulikud, teaberikkad ja eriti kogemuslikud eesti keele

oskuste arendamise võimalused. Näiteks õpilasfirmade laatadel osalevad õpilased üle kogu Eesti. Üritus pakub suurepäraseid võimalusi suheldav eesti keele kõnelejadega tutvustada ja müüa oma tooteid ja teenuseid eesti keeles.

Samuti on õpilastel veel üks hea võimalus praktiseerida oma eesti keele oskust väljaspool kooli, osaledes erinevatel kutsevõistlustel ja õpilasfoorumidel. Kutsevõistlustel panevad oma oskused proovile parimad õpilased kõikidel erialadel. Võistlus võimaldab kutseõppeasutuste õppuritel näidata oma nii keelelisi kui ka erialaseid oskusi ja tõsta tootlustusvaldkonna kutsehariduse taset ning mainet. Veel üks hea näide, kuidas õpilased suhtlevad ja jagavad infot, on Narva Kutseõppekeskuse õpilaste osalemine Ida-Virumaa noortefoorumil. Üritus toimus Tartu Ülikooli Narva kolledžis. Üritusele kogunes palju noori Narva, Sillamäe, Jõhvi erinevatest koolidest. Töökeeleks oli eesti keel. Sellised kohtumised on hea võimalus end realiseerida, uute inimestega tutvuda ja oma mõtteid jagada.

Sellel aastal oli Narva Kutseõppekeskuse korraldatud haridusfestival “Õppimine läbi elu on edu pant. Tule ja vali oma tee!”, mis tõi kokku ligi tuhat külastajat ja 30 asutust, kes tutvustasid oma tegevusi ja õppimisvõimalusi. Õpilased ja õpetajad osalesid eestikeelsetes meistriklässides, õpitubades, seminarides, koolitustes, loengutes ja etendustes. Sündmust külastasid erinevas vanuses õpilased, õpetajad ja huvilised üle terve Eesti.

Narva Kutseõppekeskuse õpilased võtavad aktiivselt osa erinevatest viktoriinidest ja teistest üle-eestilistest ettevõtmistest. Näiteks sellel aastal kasutasid õpilased head võimalust demonstreerida oma saavutused eesti keele ja kultuuri valdamisel ning testida oma teadmisi. Sellel aastal said kutsekooli õppijad võtsid vastu Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed autasud kooli eduka esinemise eest kodanikupäeva viktoriinil. Narva Kutseõppekeskus on mitu aastat oma koolis olnud aktiivne kodanikupäeva viktoriini korraldamisel.

Narva Kutseõppekeskuses on õppekavades sisened eesti keele ained, osa kutseainetest õpitakse eesti keeles, on ka lõimitud ained. Kutsekoolis kasutatakse Integratsiooni- ja Migratsiooni Sihtasutuse poolt pakutavaid võimalusi: projektide kirjutamine ja nendes osalemine praktiliste tundide arvu suurendamiseks meie õpilastele, õpilastega vahetuse või praktika korraldamiseks keelekeskkonnas.

Narva kutseõppekeskuses keskkond toetab nii õpilaste kui ka õpetajate eesti keele oskuse arendamist. Eesti keele õppe toetamiseks Narva Kutseõppekeskuses on eesti keele täienduskoolitused õpetajatele ja keeleklubi, kus keele õpe toimub turvalisel ja sõbralikul

atmosfääris. Õpetajad, kellel on huvi tegeleda eesti keele ja kultuuriga, kes soovivad värskendada või täiendada oma keeleoskust, võivad aktiivselt osaleda klubi tunnis. Samuti räägivad eesti keele õpetajad ja kooli juhtkond õpetajatega eesti keeles, mis loob ka keelekeskkonna. Dokumentatsiooni koostamise töökeel on ka eesti keel.

4. METOODIKA

4.1. Eesmärk ja metoodika

Uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada Narva Kutseõppekeskuse põhikooli baasil õppivate õpilaste eesti keele oskus ning selle arendamise võimalused kutsekoolis õpingute vältel. Samuti uuriti eesti keele omandamist NVTC-s ja sellega seotud probleeme.

Töö eesmärgi täitmiseks oli kasutatud õpilaste anketeerimist (Lisa 1 ja 2) ja intervjuud õpetajatega (Lisa 3). Küsimustik õpilaste jaoks koostati kahes keeles. Küsitluse käigus selgitati välja: kuidas on muutunud eesti keele omandamise võimalused NVTC-s viimaste aastate jooksul, missugused on keeleõppevõimalused ja kuidas nad mõjutavad eesti keele omandamist, mis takistab eesti keele omandamist.

4.2. Narva Kutseõppekeskuse sisseastumise tingimused ja õpilaste keeleoskus sisseastumisel

Narva Kutseõppekeskusesse võetakse õpilased õppima baasharidust tõendava lõputunnistuse keskmise hinnete ja vestluse tulemuste alusel. Vestlusel hinnatakse õpilaskandidaadi motivatsiooni ja valmisolekut kutseharidusstandardis ja õppekavas sätestatud õpiväljundite saavutamiseks. Arvestatakse ka õpilaste töökogemust õpitaval erialal. Eesti keelt sisseastumisel eraldi ei arvestata.

2015.aastal sai esimesele kursusele sisse astusid kokku 166 põhikooli lõpetajat. Õpilasi tuli kõikidest Narva koolidest: kõige rohkem neid tuli Narva Peetri Koolist (30 õpilast). Narva Soldino Gümnaasiumist tuli 23 õpilast ning Narva Kreenholmi Gümnaasiumist tuli 17 õpilast (tabel 5).

Põhikooli baasil sisseastujate arv väljaspool Narvast moodustab kokku 17 inimest. Kõige rohkem on õpilasi Sillamäelt ja Narva-Jõesuust, seejärel Kohtla-Järvelt, Jõhvist, Kiviõlist, Tartust ja Pärnust. Osa õpilast tuli ka Venemaalt (7 õpilast) ja üks õpilane Ukrainast.

Keelekümbluse õppeklassist tuli 3 õpilast ja eesti õppekeele klassist tuli ka 3 õpilast.

Nr	Kool	Õpilaste arv	Nr	Kool	Õpilaste arv
1	Narva Peetri Kool	30	7	Narva Paju Kool	12
2	Narva Soldino Gümnaasium	23	8	Keeltelütseum	9
3	Narva Kreenholmi Gümnaasium	17	9	Narva Vanalinna Riigikool	3
4	Narva Kesklinna Gümnaasiumi	15	10	Narva Eesti Gümnaasium	3
5	Narva 6.Kool	14	11	Narva Õigeusu Kool	2
6	Narva Pähklimehe Gümnaasium	12	12	Narva Täiskasvanute Kool	1

Tabel 5. Õpilaskandidaadid Narva koolidest pärast põhikooli lõpetamist.

Eeldatavalt hea eesti keele oskustega tulid nendest koolidest kuus õpilast (õppimine eesti keeles või keelekümlus).

4.3. Narva Kutseõppekeskuse õpilaste riigikeele eksami tulemuste analüüs

Käesolevas alapeatükis analüüsitakse Narva Kutseõppekeskuse õpilaste riigieksami tulemusi NVTC 2015 aasta statistiliste andmete põhjal.

Vastavalt Innove sihtasutuse (Innove) määratlusele on eesti keele teise keelena riigieksami eesmärkideks:

- tagada eksamitulemuste üleriigiline võrreldavus, et õpilane, lapsevanem, kool ja kooli pidaja saaksid võimalikult objektiivse ettekujutuse õpitulemuste saavutatusest;
- anda koolile, kooli pidajale, Haridus- ja Teadusministeeriumile, õpilastele, lastevanematele tagasisidet õppimise ning õpetamise tulemuslikkusest koolis;
- anda ülevaade riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste saavutatusest eksamiainetes hariduspoliitiliste otsuste tegemiseks;
- toetada õppekava rakendamist, suunata eksamiülesannete valiku kaudu õppeprotsessi;
- siduda järjestikuste haridustasemete õppekavad ning võimaldada kasutada riigieksamitulemusi õpingute jätkamisel, anda võimalus kasutada riigieksamitulemusi rahvusvahelisel tasandil.

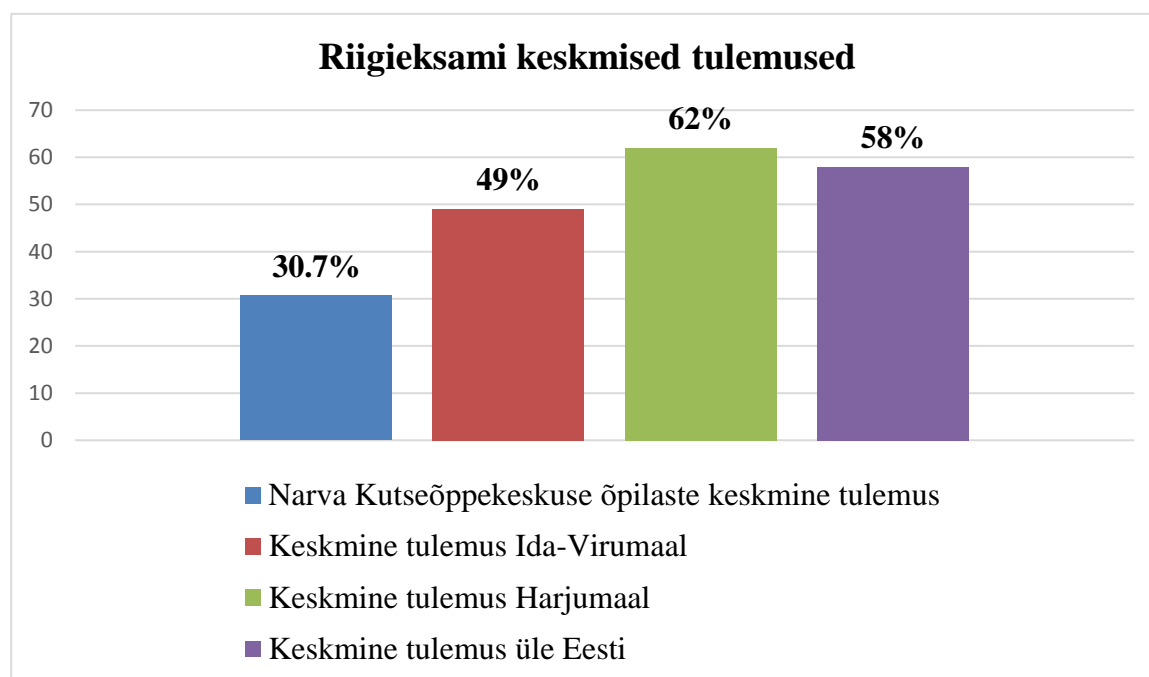
Narva Kutseõppekeskuse teise kursuse õpilased sooritavad riigieksami eesti keel teise keelena. Riigieksami koostamisel arvestatakse riikliku õppekava nõudmisi kõikides

kooliastmetes ja Euroopa Nõukogu keeleoskustasemeid, millest lähtuvalt vastab riigieksam ligilähedaselt B2-taseme kirjeldusele.

2015. aasta riigieksamit sooritas 151 Narva Kutseõppekeskuse õpilast, neist poisse 113, tüdrukuid 38. Riigieksami keskmine tulemus oli 30,7 protsenti. Eksami sooritas edukalt (saavutas vähemalt 60 protsenti maksimaalsest tulemusest) 9 õpilast, mis moodustab 6% kõikidest õpilastest. Edukate sooritajate hulgast 3 õpilast on lõpetanud keelekümblusklassi. Neile väljastas SA Innove B2-taseme tunnistuse. Kolme õpilase punktid jäid vahemikku 80–89 ja sama paljudel jäi vahemikku 90–100. Üks õpilane sai sajaprotsendilise tulemuse. Alla 20% kogutulemusest sai 42 õpilast ehk 28%.

Eesti keele riigieksam koosneb suulisest ja kirjalikust osast. Nende osade tulemuste analüüs näitab, et Narva Kutseõppekeskuse õpilaste suulise osa keskmine tulemus on 8,8p 20-st ehk 44% ja kirjaliku osa keskmine tulemus on 21,9p 80-st ehk 27%.

2015 aasta eesti keele eksami B2-taseme tulemuste analüüs näitab, et Narva Kutseõppekeskuse õpilaste keskmine tulemus on kaks korda madalam kui keskmine üle Eesti (joonis 1).

Joonis 1. 2015 aasta eesti keele eksami B2-tasemel tulemust võrdlus.

Samal ajal, kui võrrelda Narva Kutseõppekeskuse 2015 aasta eesti keele eksami B2-taseme keskmist tulemust (30,7%) teiste kutseõppeasutustega üle Eesti (36%), siis tulemus on üsna sarnane.

4.4. Narva Kutseõppekeskuse õpilaste küsitluse ülevaade

Küsimustiku koostamisel on võetud arvesse tüüpilised probleemid võõrkeele õppimisel. Küsimustikus lähtuti kutsekoolide spetsiifikast. Küsimuste esitamise järjekord ja sõnastus võimaldab vastuseid paremini liigendada ja võrrelda.

Küsimustike koostamisel lähtuti järgnevatest põhimõtetest:

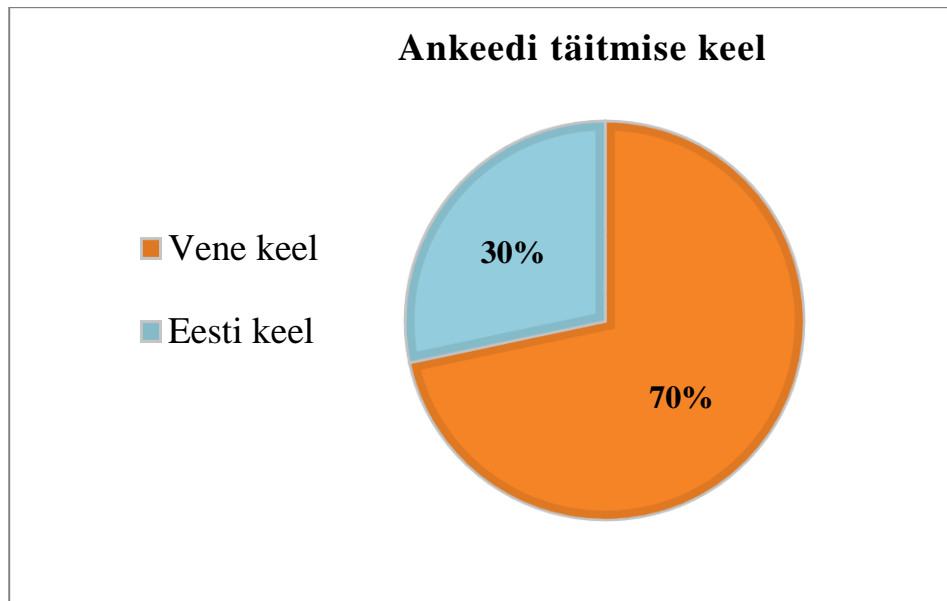
- ☐ küsimused pidid olema seotud aktuaalsete probleemidega keeleõppes;
- ☐ küsimused pidid olema formuleeritud maksimaalselt selgelt;
- ☐ küsitlus viidi läbi eesti ja vene keeles, õpilased said vabalt valida endale sobiva keele;
- ☐ küsitluses pöörati tähelepanu valikvastusega küsimustele, et oleks vastuseid kergem analüüsida.

Küsimustik eesti keele teise keelena õppijatele on koostatud eesti ja vene keeles, et vältida arusaamatusi ja valetõlgendusi. Küsimustik koosneb 9 küsimusest, millest 7 on valikvastustega ja 2 lahtist küsimust (küsimustikuga võib tutvuda Lisa 1). Küsitluses osalesid Narva Kutseõppekeskuse põhikooli baasil teisel kursusel õppivad õpilased ja kokku vastas 60 õpilast erinevatelt erialadelt. Küsitluse käigus uuriti õpilaste sugu ja eriala.

Küsimustik puudutab õppijate eesti keele kasutamist ja arendamist tunnis ning väljaspool tundi. Paralleelselt selgitakse välja rahulolu ja hoiakuid, kuidas kutsekooli õpilased ise hindavad oma keeleoskust ja kuidas see muutus õppeprotsessi jooksul. Küsimustik puudutab ka probleeme, mis esinevad õppijate eesti keele õppimisel Narva Kutseõppekeskuses.

4.5. Õpilaste küsitluse analüüs

Selleks et välja selgitada, missugused keeleõppe võimalused on õpilastel Narva Kutseõppekeskuses ja kuidas need mõjutavad eesti keele omandamist, viidi kutsekooli õpilaste seas läbi küsitluse. Vastajatel oli õigus valida vastamise keel. Need, kes hindasid oma keele valdamise taset piisavalt kõrgeks, vastasid eesti keeles. Selle põhjal on tehtud esimene järeldus – ühel kolmandikul vastanutest puudub kindlustunne, et nende eesti keele valdamise tase on piisavalt kõrge ankeedi eesti keeles täitmiseks (joonis 2).

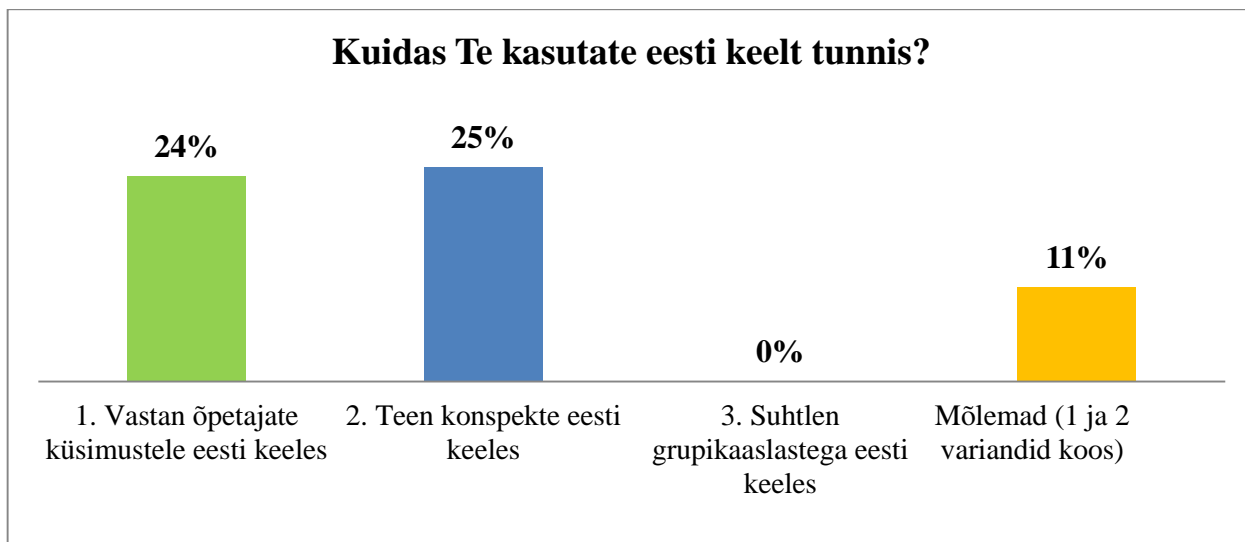

Joonis 2. Õpilaste jagamine keelekasutuse järgi ankeedi täitmisel.

Esimene küsimus oli „Kuidas Te kasutate eesti keelt tunnis?“. Valida oli võimalik kõiki sobilikke variante. Antud küsimus puudutab eesti keele tundi. Vastusevariandid olid järgmised:

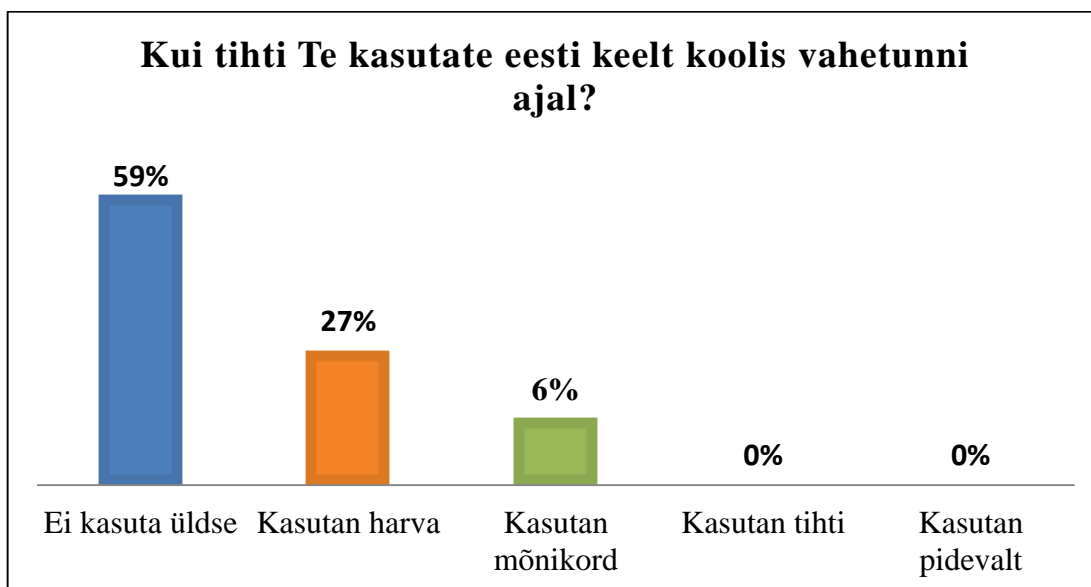
- vastan õpetajate küsimustele eesti keeles
(B2-tase eeldab, et keelekasutaja oskab kaasa rääkida pikemas üldteemalises vestluses ja oskab loomulikult suhelda emakeelsete kõnelejadega.)
- teen konspekte eesti keeles
(B2-tase eeldab, et keelekasutaja oskab kirjutada selgeid, üksikasjalikke tekste mitmesugustel tuttavatel teemadel; oskab kirjutada argumenteeritud ettekannet ja suudab sünteesida eri allikatest pärit infot ja arutluskäike.)
- suhtlen grupikaaslastega eesti keeles

Küsimusega püütakse välja selgitada, millisel tasemel on retseptiivne ja produktiivne keeleoskus eesti keeles ehk oskus jutust aru saada, vastata küsimustele ja konspekteerida. Sellele küsimusele pool vastanutest on valinud, et tunnis nad vastavad eesti keeles õpetaja küsimustele, ja pool vastanutest teeb konspekte eesti keeles. Sellest järeldub, et tunnis on kutsekooli õpilastel raskused omavahel eesti keeles suhtlemisel. Osa õpilasi teevad mõlemat, järelikult saavad eesti keele ainekavaga hakkama (joonis 3).

Joonis 3. Õpilaste eesti keele kasutamine tunni ajal.

Teine küsimus oli „Kui tihti Te kasutate eesti keelt koolis vahetunni ajal?“. Küsimusele olid ette antud vastusevariandid *ei kasuta üldse*, *kasutan harva*, *kasutan mõnikord*, *kasutan tihti*, *kasutan pidevalt*. See küsimus lähtub õpilaste suulisest keeleoskusest. Üle poole vastanutest üldse ei kasuta eesti keelt vahetunni ajal suhtlemiseks (joonis 4). Samal ajal ei leidunud vastajatest kedagi, kes kasutaks eesti keelt vahetunni ajal tihti ega pidevalt. Vastused on etteaimatavalt sellised, kuna enamik osa õpilastest on venelased ja suhtlemiseks kasutavad nad emakeelt.

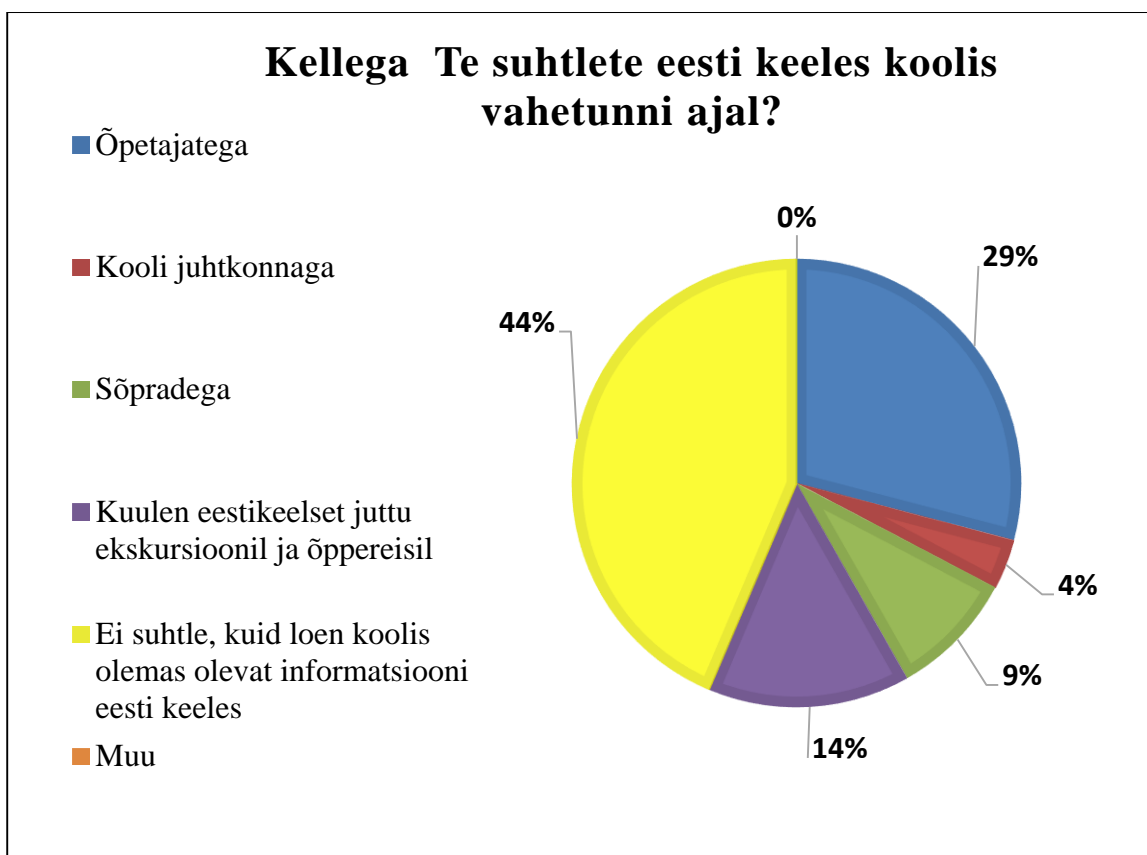

Joonis 4. Õpilaste jagunemine keele kasutuse järgi ankeedi täitmisel.

Kolmas küsimus „Kellega Te suhtlete eesti keeles koolis vahetunni ajal?“. Siin oli võimalik valida kuue vastuse vahel:

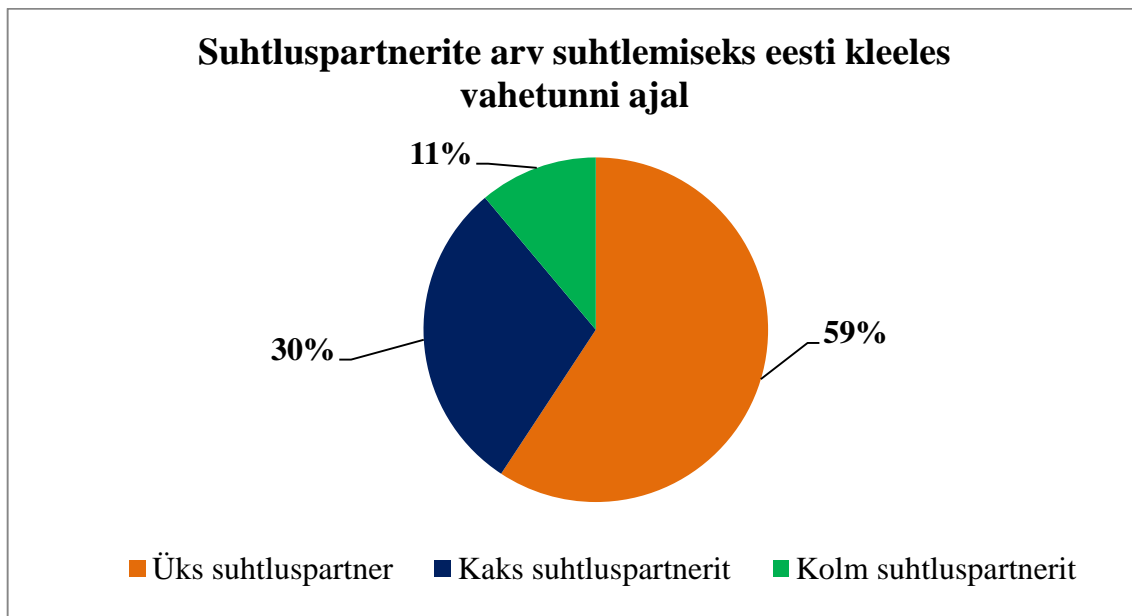
- suhtlen õpetajatega
(See tähendab suulist suhtlust nii eesti keele, kui ka osa aine õpetajatega. Kui õpilane üldse ei tule toime eesti keelega, siis suhtlus toimub vene keeles.)
- suhtlen kooli juhtkonnaga
(Kui õpilane üldse ei tule toime eesti keelega, siis suhtlus toimub vene keeles.)
- suhtlen sõpradega
- kuulen eestikeelset juttu ekskursioonil ja õppereisil
- ei suhtle, kuid loen koolis olemas olevat informatsiooni eesti keeles
- muu

Suurem osa õpilastest on valinud, et nad ei suhtle eesti keeles koolis vahetunni ajal, kuid loevad koolis olemas olevat informatsiooni eesti keeles. Pool nendest, kes ikkagi suhtleb vahetunni ajal eesti keeles, teeb seda õpetajatega, ja väiksem osa suhtleb kooli juhtkonnaga (joonis 5). Oma variante õpilased ei pakkunud.

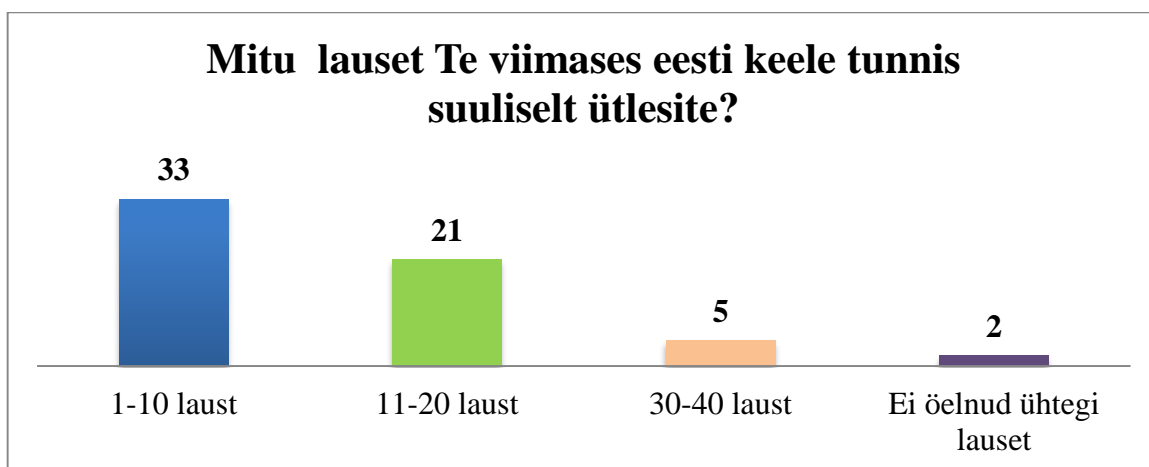
Joonis 5. Õpilaste suhtlemine eesti keeles vahetunni ajal.

Õpilaste vastustest selgub, et enamikul õpilastest (59%), kes suhtleb eesti keeles vaheajal, on üks suhtluspartner. Umbes üks kolmandik õpilastest omab kaht suhtluspartnerit suhtlemiseks eesti keeles vahetunni ajal ja ainult 11% omab kolme suhtluspartnerit (joonis 6).

Joonis 6. Suhtluspartnerite arv vahetunni ajal.

Neljas küsimus „Mitu lauset Te viimases eesti keele tunnis suuliselt ütlesite?“ oli avatud küsimus, kus kutsekooli õpilased pidid kirjutama lausete arvu. Rohkem kui pool vastanutest ütlesid viimases eesti keele tunnis 1-10 lauset, natukene vähem kui pool ütlesid 10-20 lauset. Viis õpilast suutsid öelda 30-40 lauset ja kaks õpilast ei öelnud mitte ühtegi lause. Antud küsimusest selgus, et õpilaste aktiivsus ja keeleoskus eesti keele tunnis on keskmine. 3% õpilast ei öelnud ühtegi lauset viimases eesti keele tunnis (joonis 7).

Joonis 7. Õpilaste suuline eneseväljendus eesti keele tunni ajal.

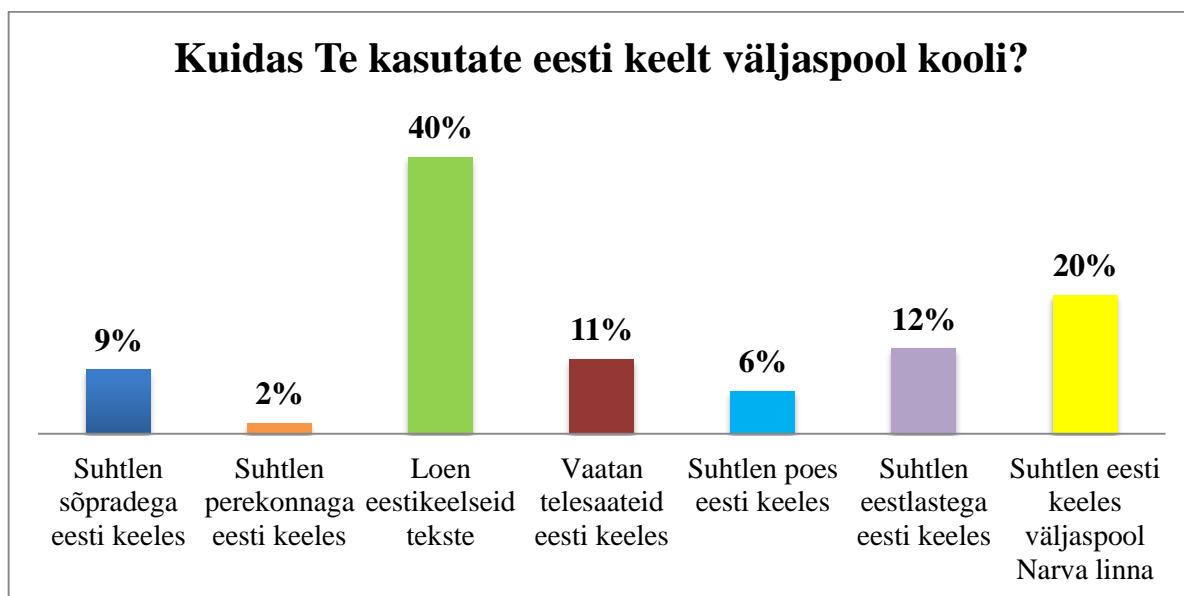
Viies küsimus „Mitme inimesega Te olete viimasel kuul eesti keeles suhelnud ?“. Siin olid õpilaste vastused võrdselt jagunenud ühe, kahe ja kolme inimese vahel. Kaks õpilast ei suhelnud viimase kuu jooksul mitte kellegagi eesti keeles. Sellest järeldub, et Narvas õpilastel puuduvad tingimused suhtlemiseks eesti keeles.

Kuues küsimus oli „Kuidas Te kasutate eesti keelt väljaspool kooli?“. Valida oli võimalik kõiki sobilikke variante. Vastusevariandid olid järgmised:

- suhtlen sõpradega eesti keeles
- suhtlen perekonnaga eesti keeles
- loen eestikeelseid tekste
- vaatan telesaateid eesti keeles
- suhtlen poes eesti keeles
- suhtlen eestlastega eesti keeles
- suhtlen eesti keeles väljaspool Narva linna

(Siin mõeldakse õppereise ja praktikat eestikeelses keskkonnas.)

Suurem osa õpilastest ehk 40% kasutab eesti keelt väljaspool kooli tekstide lugemiseks. Veel on vaja pöörata tähelepanu sellele, et 20% vastanutest kasutavad eesti keelt suhtlemiseks väljaspool Narva linna. Peaaegu sama palju kutsekooli õpelasi arv vaatab telesaateid ja suhtleb eestlastega eesti keeles (joonis 8).

Joonis 8. Eesti keele kasutamine väljaspool kooli.

Õpilaste vastustest selgub, et suurem osa õpilastest ehk 40% eesti keelt ei produtseeri väljaspool kooli, lihtsalt loevad eesti keeles.

Seitsmes küsimus on eriti oluline, sest annab ettekujutuse Narva Kutseõppekeskuse õppijate enesehinnangust eesti keele oskuse kohta. Küsimus on „Kuidas Te hindate oma eesti keele oskust?“. Õpilastel on vaja märkida olulisemaid punkte. Vastusevariandid olid järgmised:

- saan aru lihtsatest fraasidest (selle all mõeldakse algtaset)
- oskan kasutada keelt igapäevastes tegevustes (suhtlemine argielus ehk B1-tase)
- suudan vaadata ja kuulata eestikeelseid saateid (vähemalt B2-tase)
- kasutan keelt sõpradega või pereliikmetega suhtlemiseks (B2-tase)
- loen ladusalt (B2-tase)
- minu sõnavara ületab ainekavas ette nähtud mahu (vähemalt B2-tase)
- saan eestlastest ainekava sõnavara piires aru (ligikaudselt B1-tase)

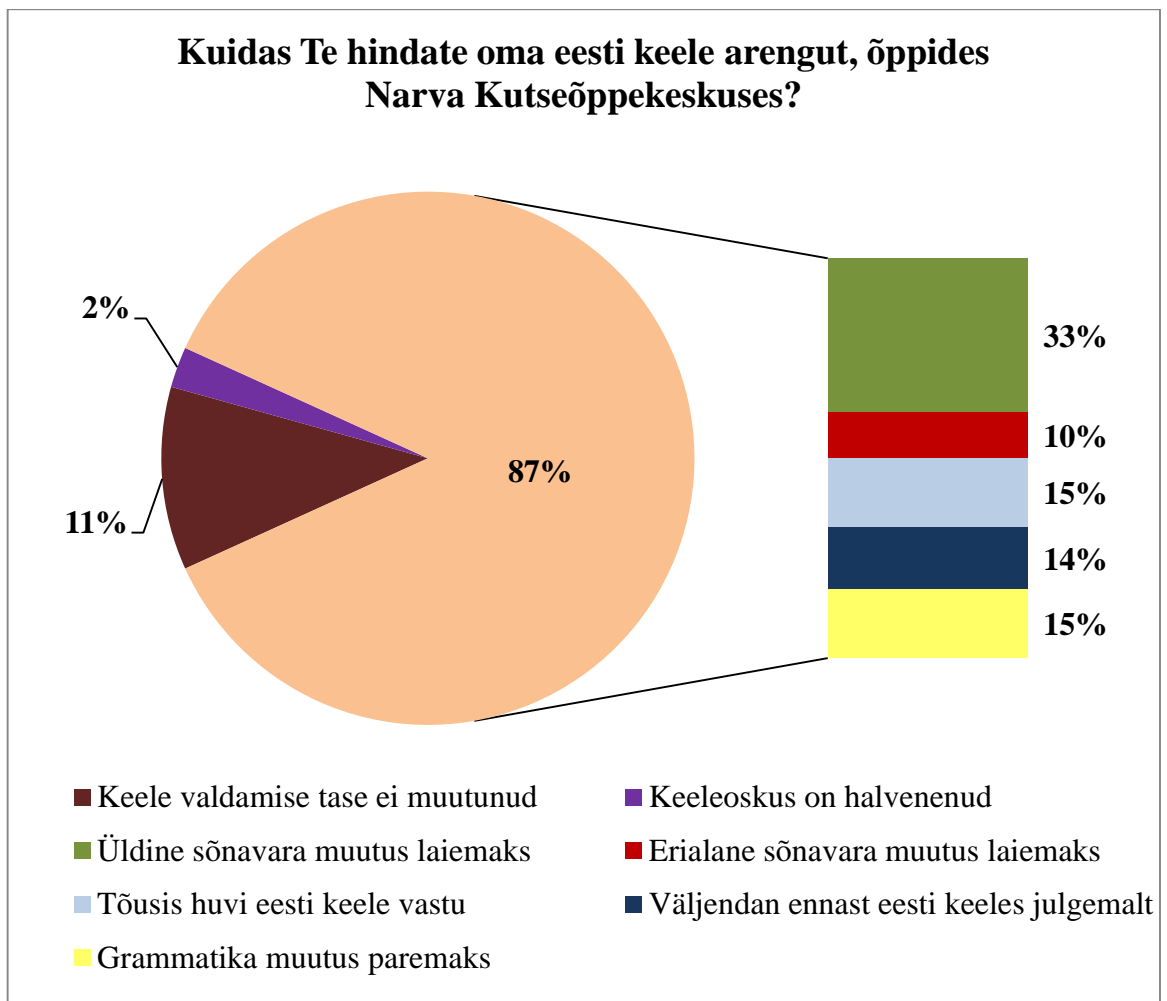
Peaaegu pool kutsekooli õpilastest valisid vastusevariandi, et nad saavad lihtsamatest fraasidest aru. See vastab algtasemele. Natukene vähem kui 20% õppijast avaldas arvamust, et nad loevad ladusalt ja saavad eestlastest ainekava sõnavara piires aru, mis vastab B1-tasemele. Väike arv õpilasi (7% ja 9%) õpilastest on valinud, et nad oskavad kasutada eesti keelt igapäevastes tegevustes ja suudavad vaadata, kuulata eestikeelseid saateid. Ainult viis õpilast (3%) arvavad, et nende sõnavara ületab ainekavas ette nähtud mahu, ja kaks õpilast kasutavad eesti keelt sõpradega või pereliikmetega suhtlemiseks (joonis 9).

Umbes 9% õpilast märkisid korraga tüüpiliselt variante: suudan vaadata ja kuulata eestikeelseid saateid, loen ladusalt ja minu sõnavara ületab ainekavas ette nähtud mahu. Sellest järeldub, et 9% õpilast valisid variante, mis vastavad B2-tase keeleoskustele.

Joonis 9. Õpilaste enesehinnang eesti keele oskuse kohta.

Kaheksas küsimus „Kuidas Te hindate oma eesti keele arengut õppides Narva Kutseõppekeskuses?“ sunnib õppijaid mõtlema sellest, kuidas on muutunud nende eesti keele oskus, Narva Kutseõppekeskuses õppides. Valdav osa ehk 87% õpilastest on valinud, et nende eesti keele valdamise tase on tõusnud. Teistest sagedamini avaldati arvamust, et üldine sõnavara on muutunud laiemaks. Populaarsuse järgi olid ühesugused vastused, et *tõusis huvi eesti keele vastu, väljendan ennast eesti keeles julgemalt ja grammatika muutus paremaks*. Ootamatu oli see, et vastusevariant *erialane sõnavara muutus laiemaks* kutsekooli õpilastel esines kõige harvemini. 11% õpilaste jaoks keele valdamise tase mitte kuidagi ei muutunud õppeprotsessi käigus ja 2% on need, kelle keeleoskus on halvenenud (joonis 9). Eelmiste vastuste põhjal võib teha järeldus, et niimoodi vastasid 2% need, kelle keele valdamise tase on nõrk.

Joonis 9. Õpilaste enesehinnang eesti keele oskuse kohta.

Üheksas küsimus on “Millised probleemid Teil esinevad eesti keele õppimisel?”. Õpilased pidid reastada vastused tähtsuse järgi. Vastusevariandid olid järgmised:

- sõnavara ei ole piisavalt lai
- puudub vajalik keelekeskkond
- puudub huvi eesti keele vastu
- perekond ei toeta keele õppimist
- õppekava vajab muutmist
- on vaja rohkem eesti keele tunde koolis

Vastuste analüüsimisel selgus, et Narva Kutseõppekeskuse õpilaste jaoks kõige suuremateks probleemideks eesti keele õppimisel on kitsas sõnavara ja vajaliku keelekeskkonna puudumine. Teisel kohal on huvi puudumine eesti keele vastu ja selle järgneb vajadus suurendada eesti keele tundide arvu koolis. Viimastel kohtadel tähtsuse järgi on

õpilased eristanud probleeme, mis on seotud õppekava muutumisega ja et perekond ei toeta keele õppimist.

4.6. Narva Kutseõppekeskuse õpetajate intervjuude ülevaade

Töö eesmärgi täitmiseks ühe uurimismeetodina kasutasin intervjuud, mis viidi läbi 20.jaanuaril 2016. Intervjuus osalesid Narva Kutseõppekeskuse eesti keele teise keelena õpetajad ja üldainete õpetajad, kes oma töös kasutavad keele ja aine lõimimist. Õpetajad andsid vabas vormis vastuseid küsimustele, mis on seotud uurimistöö teemaga. Õpetajad andsid vajalikku taustainformatsiooni kutsekooli, oma töö meetodite ja uuritavate õpilaste kohta. Õpetajate intervjuu küsimused olid koostatud, keskendudes järgmistele küsimustele:

- ☐ õpetaja poolt kasutatavad metoodikad eesti keele tundides;
- ☐ eesti keele kasutamine õpetaja poolt tunnis;
- ☐ õpetaja kasutatavad õppevara ja lisamaterjalid tunnis;
- ☐ õpetaja hinnang õpilaste eesti keele kasutamisele ja arendamisele tunnis ning väljaspool tundi;
- ☐ õpetajate suhtumine probleemidesse, mis esinevad õpilastel eesti keele õppimisel.

Intervjuus osalesid kaks eesti keele teise keelena õpetajat ja kaks aineõpetajat. Intervjuus esitati õpetajatele kuus küsimust. Narva Kutseõppekeskuse õpetajad vastasid aktiivselt küsimustele ja hea meelega jagasid oma mõtteid.

Esimene küsimus: Missugust metoodikat Te kasutate eesti keele tundides? Õpetajate vastused olid järgmised:

- *Traditsioonilist, paralleelselt aktiivõppe meetoditega.*
- *Lõimitud keele- ja aineõpet.*
- *LAK-meetodid, seal hulgas õige-vale tabel, juhitud kirjutamine, segipaisatud laused, õppetekst, kolmekesi reas.*
- *Ümberpööratud klassiruumi metoodika, LAK-õppemeetodid, loengud, seminarid, rühmatööd, vestlused, konsultatsioonid, video vaatamine, õppeobjektid, kuulamisülesanded.*

Narva Kutseõppekeskuse õpetajate vastuste selgub, et valdav osa nendest peab efektiivseks traditsiooniliste õppemeetodite, LAK-õppe ja aktiivõppe meetodite kasutamist.

Teine küsimus: Kuidas Te kasutate eesti keelt tunnis? Õpetajate vastused olid järgmised:

- *Maksimaalselt palju, valides õpilaste tasemele vastavat keelt ja sõnavara. Ülesanded on suunatud kõigi osaoskuste arendamisele: kirjutamine, lugemine, rääkimine ja kuulamine. Need osaoskused lähevad kasuks nii elus kui eksamil. Tund on ülesehitatud nii, et suuremat osa teeksid õpilased ise ja õpetaja oleks suunajaks.*
- *Koostan õppematerjali peamiselt eesti keeles, esitlused slaididega koostan ka peamiselt eesti keeles, e-koolis saadan koduülesande eesti keeles jne.*
- *Esitlused ja õppematerjal eesti keeles, eesti-vene ja vene-eesti sõnastikude kasutamine, õpikud, raamatud eesti keeles, õppevideo eesti keeles, rühmatöö nii eesti kui ka vene keeles.*
- *Õpilased tegelevad palju sõnavaraga, tõgkivad tekste ja väljendavad oma arvamust erinevate teemade kohta.*

Tunnis tegelevad pedagoogid palju sõnavaraga, ülesanded on mitmekesisemad ja on suunatud kõigi osaoskuste arendamisele.

Kolmas küsimus: Millist õppevara Te kasutate eesti keelt õpetades? Õpetajate vastused olid järgmised:

- *Õppekavades ettekirjutatud õppevahendeid ja kanaleid ning omapoolseid lisamaterjale.*
- *Üld- ja erialakeele õpikuid, ajalehti, ajakirju, raamatuid, metoodilisi juhendeid õpetajate jaoks.*
- *Kutsesõnavara peamiselt.*
- *Töövihikud, esitlused, töölehed, plakatid, brošüürid, raamatud, õpikud, sõnastikud.*

Õpetajad kasutavad kõikvõimalikke õppevara. Siia kuuluvad õpikud, ajalehed, töövihikud, töölehed, raamatud, brošüürid ja omapoolsed materjalid.

Neljas küsimus: Kuidas Te kasutate lisamaterjale ja arvutit tunnis? Õpetajate vastused olid järgmised:

- *Lisamaterjalid on valmistatud eraldi eesti keele kui riigikeele õppeks ja erinevate erialade erialase eesti keele õppeks; arvutit koos projektoriga (video, materjalid jne).*
- *Peale õpikute kasutatakse palju õppematerjali internetist Innove veebilehelt, tehakse juhuslikke teste veebilehelt www.efant.ee , grammatikateste, õpilastega koostatakse tunnikonspekt kohe arvutis, loetakse ja arutatakse värskaid ETV ja Postimehe uudiseid. Õpilastel on võimalus teha harjutusi moodle-keskkonnas nii tunni- kui kodutööna.*
- *Lisamaterjale kasutan praktiliselt igapäevaselt, arvutit mitte.*
- *Väga tihti kasutan arvutit, praktiliselt iga päev esitluste näitamise jaoks, video jaoks, kuulamisülesannete jaoks. Töölehed koostan ise, info võtan õpikutest, internetist, raamatutest, kaartidest, kataloogidest, brošüüridest.*

Narva Kutseõppekeskuse pedagoogid väärtustavad ka E-keskkonnas asuvaid õppematerjale, mõnevõrra harvemini õppevideote kasutamist. Õpetajad kasutavad neid võimalusi õppeprotsessi mitmekesistamiseks.

Viies küsimus: Kuidas Te hindate õpilaste eesti keele kasutamist ja arendamist tunnis ning väljaspool tundi? Õpetajate vastused olid järgmised:

- *Hindan positiivselt, kui õpilased teevad tunnis kaasa, täidavad õigeaegselt kõik ülesanded ja on motiveeritud keele õppimises, siis keeleoskus areneb. Vastasel juhul püsib nende keeleoskus samal tasemel või käib alla. Väljaspool tundi meie õpilastel peaaegu ei ole võimalust kasutada eesti keelt, seetõttu olulist rolli mängivad kooli poolt korraldavad projektid, mille kaudu luuakse õpilastele täiendavad võimalused keeleoskuse arendamiseks. Näiteks õpilased läbivad oma kohustusliku erialase praktika mõnes teises koolis eesti keskkonnas.*
- *Hindan tunnis vastavalt püstitatud eesmärgile ja väljaspool – iseseisva töö hinne.*
- *Õpilased saavad eesti keelsest erialasest materjalist tunnis hästi, kahjuks veel ei saa vastata eesti keeles suuliselt. Ettevõttepraktika kohta otsides, kirjutavad õpilased motivatsioonikirja eesti keeles, CV-d koostavad ka eesti keeles.*
- *Õpilased räägivad ainult tunnis, väljaspool tundi nad praktiliselt ei kasuta eesti keelt, sest pole tuttavaid, sõpru, kes valdaks eesti keelt.*

Vastustest selgub, et tunni ajal hinnatakse õpilaste nii kirjalikke töid, kui ka suulist vastust. Enamus õpetajatest on veendunud, et väljaspool tundi õpilastel peaaegu ei ole võimalust kasutada eesti keelt.

Kuues küsimus: Millised probleemid esinevad Teie arvates õpilastel eesti keele õppimisel? Õpetajate vastused olid järgmised:

- *Õpilastel puudub vajalik keelekeskkond, puudub huvi eesti keele vastu ja on vaja rohkem eesti keele tunde koolis.*
- *Kõige suurem probleem on see, et õpilastel puudub vajalik keelekeskkond. Õppekava vajab muutmist. Koolis peab olema rohkem eesti keele tunde.*
- *Meie õpilaste jaoks suurim probleem on eestikeelse keskkonna puudumine. Sama tähtis probleem on, et ei ole piisavalt eesti keele tunde koolis ja õpilaste sõnavara ei ole piisavalt lai. Veel nimetaksin seda, et õpilastel puudub huvi eesti keele vastu.*
- *Igal õpilasel on oma individuaalsed probleemid. Rühmad muutuvad aasta-aastalt – ka kontingent. Keelekeskkonna puudumine on kõige suurem probleem.*

Absoluutselt kõik Narva Kutseõppekeskuse pedagoogid väljendasid arvamusi, et kõige suuremaks probleemiks on eestikeelse keskkonda puudumine. Õpetajate hinnangul, nõrk koht keeleõppes on lisa keele tundidest puudust. Narva Kutsõppekeskuse pedagoogid mainisid ka seda, et õpilaste sõnavara ei ole piisavalt lai ja puudub huvi eesti keele vastu.

4.7. Õpetajate intervjuude tulemuste analüüs

Intervjuu näitab, et õppematerjalide efektiivsuse osas on erinevate õpetajate arvamused mõnevõrra erinevad. Ühisjooneks on see, et valdav osa vastajatest peab efektiivseks traditsiooniliste õppematerjalide (õpikute ja töölehtede) kasutamist. Narva Kutseõppekeskuse pedagoogid väärtustavad ka e-keskkonnas asuvaid õppematerjale, mõnevõrra harvemini õppevideote kasutamist. Õpetajad kasutavad neid võimalusi õppeprotsessi mitmekesistamiseks.

Keele õppimise strateegiad ja meetodid on eriti olulised keele õppimisel, sest võimaldavad ise juhtida ja aktiivselt osaleda keeleõppimise protsessis, mis on oluline suhtluskompetentsi arendamisel. Õigesti valitud keele õppimise strateegiate ja meetodite

tagajärjel paraneb asjatundlikkus ja suureneb enesekindlus (Oxford 1990: 3). Kuna erinevate õppemeetodite kasutamisel tunnis on oluline mõju õppijate õpitulemustele ja ka motivatsioonile, siis küsimus selle kohta on eriti tähtis. Intervjuu vastused näitavad, et õpetajad kasutavad aktiivselt oma tundide ajal aktiivõppemeetodeid ja lõimivad keele- ja aineõpet omavahel.

Õpilaste õpiedukus on tihti seotud sellega, kas koolis on loodud head tingimused, sealhulgas peaksid olema tagatud vajalikud tehnilised ja õpikeskkonna vahendid (Rannut 2005: 21–22). Seetõttu oli intervjuus küsimus lisamaterjalide ja tehniliste vahendite kasutamise kohta. Õpetajad rääkisid sellest, et kasutavad eraldi valmistatud lisamaterjale, mis erinevate erialade jaoks on erinevad. Vastustest selgus, et enamik kasutavad väga aktiivselt arvutit oma töös. Õpetajad kasutavad tunnis kõiki õpitegevusi, kuid kõige enam on välja toodud töö sõnavaraga. Eesti keelt kasutatakse nii kõnes, kui ka kirjas (töölehtede või töövihiku täitmine).

Absoluutselt kõik õpetajad väljendasid arvamust, et kõige suuremad probleemid, mis esinevad õpilastel eesti keele õppimisel, on eesti keelse keskkonna puudumine. Samuti on õpetajate hinnangul, nõrk koht keeleõppes lisakeeletundidest puudus. Narva Kutseõppekeskuse pedagoogid mainisid ka seda, et õpilaste sõnavara ei ole piisavalt lai ja puudub huvi eesti keele vastu.

4.8. Uurimuse kokkuvõte

Oma uurimuses lähtusin eesti keele teise keelena riigieksami statistika tulemustest, keeleõppe uuringutest ja analüüsides. Lisaks kasutasin oma isiklikke töökogemuse Narva Kutseõppekeskuses.

Uurimuse käigus viidi õpetajatega läbi intervjuu ja tehti anketeerimine õpilastega. Uurimismaterjal on kogutud kutsekooli teise kursuse õpilastelt vahetult enne eesti keele teise keelena riigieksami sooritamist. Õpilased olid väga aktiivsed ja vastasid hea meelega ankeedi küsimustele. Naid said valida, mis keeles täita küsimustik: kas vene või eesti keeles.

Uurimuse tulemusena selgitati välja Narva Kutseõppekeskuse õpilaste hoiakud ja arvamus oma keele valdamise ja eesti keele oskuse arengu kohta. Selgus, et nad ei ole kindlad oma eesti keele valdamises. Kutsekooli õpilased kasutavad eesti keelt ainult koolis tunni ajal õpetajatega suhtlemiseks või konspektide kirjutamiseks. Õpilastel on raskused omavahel eesti

keeles suhtlemisel. Selgus, et õpilaste aktiivsus ja keeleoskus eesti keele tunnis on keskmine. Rohkem kui pool vastanutest ütlesid viimases eesti keele tunnis 1-10 lauset, natukene vähem kui pool ütlesid 10-20 lauset.

Suurem osa õpilastest ei suhtle eesti keeles koolis vahetunni ajal, kuid loevad koolis olemas olevat informatsiooni eesti keeles. Pool nendest, kes ikkagi suhtleb vahe tunni ajal eesti keeles, teeb seda õpetajatega, ja väiksem osa suhtleb kooli juhtkonnaga. Õpilaste vastustest selgub, et enamikul õpilastest (59%), kes suhtleb eesti keeles vaheajal, on üks suhtluspartner.

Väljaspool kooli valdav osa õpilastest eesti keelt praktiliselt ei kasutata. Suurem osa nendest, kes kasutab eesti keelt väljaspool kooli, kasutavad seda tekstide lugemiseks. Tähtis on ka see, et 20% vastanutest kasutavad eesti keelt suhtlemiseks väljaspool Narva linna. Selgus ka, et selle taga on tõsine probleem — Narva linnas õpilastel ei ole keelekeskkonda.

Peaaegu pool kutsekooli õpilastest saavad lihtsamatest fraasidest aru, mis vastab algtasemele. Umbes üks viiendik õppijast avaldas arvamust, et nad loevad ladusalt ja saavad eestlastest ainekava sõnavara piires aru, mis vastab B1-tasemele. Vastustest järeldub, et 9% õpilast valisid variante, mis vastavad B2-tase keeleoskustele.

Riigikeele õppimise olulisus õppija vaatenurgast on suur. Õppijate vastustest selgus, et Narva Kutseõppekeskuses õppides on nende eesti keele tase tõusnud, sest üldine sõnavara on muutunud laiemaks ja huvi eesti keele vastu on kasvanud. Samal ajal selgus, et õpilaste kutsekeel on nürk. Sellele faktile on vaja õppeprotsessis erilist tähelepanu pöörata. Eesti keel ainekava ja koolitegevused peavad sama palju arendama nii õpilaste üldteadmisi kui ka erialaga seotud keelt. Selgus, et Narva Kutseõppekeskuse õpilaste jaoks kõige suuremateks probleemideks eesti keele õppimisel on kitsas sõnavara ja vajaliku keelekeskkonna puudumine.

Õpetajate intervjuude tulemused näitavad seda, et valdav osa vastajatest peab efektiivseks traditsiooniliste õppematerjalide (õpikute ja töölehtede) kasutamist. Õpetajate vastustest selgus, et kutsekooli õpetajad lõimivad keele- ja aineõpet omavahel, kasutavad eesti keelt õpetades enda valmistatud lisamaterjale, väga aktiivselt arvutit ning aktiivõppemeetodeid. Just tänu sellele tõusis õpilaste motivatsioon ja huvi eesti keele vastu. Õpetajate arvamuste järgi kõige suuremad probleemid, mis esinevad õpilastel eesti keele õppimisel, on eesti keelse keskkonna puudumine.

KOKKUVÕTE

Käesolevas bakalaureusetöös uuriti, kuidas toimub eesti keele omandamine Narva Kutseõppekeskuses. Keeleõpe on tihedalt seotud selliste mõistetega nagu keelekeskkond, keelemaastik, õppeprotsess, õppemeetodid ja motivatsioon. Töö käigus selgitati välja Narva Kutseõppekeskuse põhikooli baasil õppivate õpilaste eesti keele oskus, selle areng kutsekooli õpingute vältel ja keele omandamisega seotud probleemid.

Töö teoreetilises osas on antud ülevaade keeleoskusest, motivatsioonist ja eesti keele oskuse tasemest kirjanduse põhjal. Välja on toodud eesti keele tekstitööoskuse, B2-taseme suulise ja kirjaliku keeleoskuse kirjeldused. Selles osas on ka tehtud Narva Kutseõppekeskuse õppekavade, keelekeskkonna ja keelemaastiku ülevaade. Õppekavade analüüs näitas, et vähemalt 20% õppest toimub eesti keeles. Keelekeskkonna ja keelemaastiku ülevaate põhjal võib teha järelduse, et Narva kutseõppekeskuses keskkond toetab eesti keele oskuse arendamist nii õpilaste kui ka õpetajate seas. Samal ajal on võimalused eesti keele õppimiseks viimaste aastate jooksul muutunud mitmekesisemaks.

Töö eesmärk oli analüüsida eesti keele omandamisest ja keeleõppe arendamisest NVTC-s ja välja selgitada sellega seotud probleeme. Töö uurimuslikus osas tehti õpilaste riigieksami tulemuste analüüs 2015 aasta NVTC statistiliste andmete põhjal, anketeeriti õpilasi ja intervjueriti õpetajaid.

2015. aastal oli Narva Kutseõppekeskuse õpilaste keskmine tulemus riigieksamil 30,7%, mis on väga lähedane teiste kutseõppeasutuste tulemustele üle Eesti (36%). Eksami sooritas edukalt 9 õpilast ehk 6% kõikidest õpilastest.

Küsimustik koostati õpilaste jaoks kahes keeles. Küsitluse käigus selgus, et nad ei ole kindlad oma eesti keele valdamises. Käesolev uurimus andis võimaluse väita, et kutsekooli õpilased kasutavad eesti keelt ainult koolis tunni ajal õpetajatega suhtlemiseks või konspektide kirjutamiseks. Väljaspool kooli valdav osa õpilastest eesti keelt praktiliselt ei kasuta. Selle põhjuseks on vajaliku keelekeskkonna puudumine Narva linnas. Õppija vaatenurgast on riigikeele õppimisel suur tähtsus. Õppijate vastustest on selgunud, et õppides Narva Kutseõppekeskuses on nende eesti keele valdamise tase tõusnud. Küsitlus andis võimaluse väita, et tase on paranenud tänu sõnavara laiendamisele. Huvi eesti keele vastu on tõusmisenud ja eneseväljendamine on muutunud grammatiliselt paremaks. Paraku näitas uurimuse tulemus, et kutsekooli õpilaste arvates on erialase sõnavara tundmine nõrk.

Uurimuse käigus viidi läbi intervjuu õpetajatega. Õpetajate intervjuu käigus selgus, et Narva Kutseõppekeskuse õpetajad kasutavad tunnis oma valmistatud lisamaterjale, aktiivõppemeetodeid ja arvutit oma töös. Just tänu sellele tõusis õpilastel motivatsioon ja huvi eesti keele vastu. Õpetajad teevad tihedat tööd sõnavaraga, mis leiab peegeldust õpilaste sõnavara laienemisel.

Püstitatud eesmärk on saavutatud. Töö annab ülevaate Narva Kutseõppekeskuse põhikooli baasil õppivate õpilaste eesti keele oskusest, selle arendamise võimalustest õpingu vältel ja sellega seotud raskustest. Antud uurimust võiks jätkata ja võrrelda õpilaste vastuseid kutsekooli lõpetades, et selgitada välja, kuidas toimub eesti keele omandamine Narva Kutseõppekeskuses terve õppeperioodi vältel. Uurimuse käigus on välja selgitatud õpilaste nõrgad kohad eesti keele oskuse omandamisel. Tehtud uurimus on oluline Narvakutseõppekeskuse pedagoogidele ja juhtkonnale õpilaste eesti keele oskuse arendamiseks.

SUMMARY

This baccalaureate work investigates, how the acquisition of Estonian language is going at Narva Vocational Training Centre. The acquisition of Estonian language is close-knit with such concepts as language environment, language landscape, educational process, educational methods and motivation. The work has revealed the level of language development and problems in studying of language during study in vocational school.

The theoretical part of the work is a literature-based overview of language environment, motivation and Estonian language levels. Also in this part there is a description of curriculum, language environment and landscape at Narva Vocational Training Centre. The analysis of curriculum shows that at least 20% of training is in Estonian language. On the basis of the made review it is possible to draw a conclusion - the educational environment of training centre is aimed at the development of Estonian both for pupils and for teachers.

The aim of this research work was to investigate the acquisition of Estonian language at Narva Vocational Training Centre and to reveal possible difficulties and problems in studying of the language. Questionnaires for students and interviews with teachers were used in this research.

The result of the research has demonstrated: 30,7% average point of Estonian language of examination that is about the same as Estonia (36%). According throughout the students' answers it is possible to conclude that students speak in class Estonian at school for communication with a teacher or for maintaining the abstract. Outside the school they don't use Estonian very often. The cause is the lack of the language environment for communication in the city of Narva. It is also obvious that language level has increased during training at Narva Vocational Training Centre. In their opinion, they have improved grammar skills, vocabulary and the interest has increased as well as motivation. According to the results of the interviews with the teachers, the cause of such success is using interactive methods, computer resources and split-level tasks in class considering different levels of students' knowledge.

In conclusion, it may be said that the goals set for the work have been achieved. It is possible to continue doing this research in order to compare to the results at the end of study.

KIRJANDUS

- Hausenberg, Anu-Reet, Kikerpill, Tiina, Rõigas, Maia, Türk, Ülle 2003. *Keeleoskuse mõõtmine*. Tallinn: TEA
- Ilves, Marju, Kaivapalu, Annekatrin, Kerge, Krista, Kern, Katrin, Kitsnik, Mare, Krall, Ingrid, Rummo, Karin, Rüütmaa, Tiina 2008. *Iseseisev keelekasutaja. B1- ja B2-taseme eesti keele osku*. Riiklik eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Tartu: Atlex
- Kirss, Laura, Karu, Marre 2008. *Eesti keele õppe ja tasemeeksami sooritamise motivatsioon*. Tartu
- Klaas-Lang, Birute, Praakli, Kristiina 2007. *Milleks mulle eesti keel? Riigikeele oskuse vajalikkusest vene koolinoorte pilgu läbi*. Eesti rakenduslingvistika ühingu aastaraamat 11, 111–126.
- Kärtner, Piret, Maiberg, Lea, Rikker, Maibi, Tuuling, Lehte, Voltein, Eve 2006. *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täienduskoolituseks*. Tartu: Atlex
- Kebbinau, Maire, Aja, Urve. *Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas: keelekümblusprogrammi näitel*.
- Zoborskaja, Anastassia 2007. Keel meie ümber ehk mida võib Eesti keelemaastik pakkuda sotsiolingvistile. *Oma keel* 2: 14.
- Türk, Ülle 2004. Võõrkeel on suhtlemiseks. *Haridus* 11.2004.
- Rannut, Ülle 2003. *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes*. Tallinn: TPÜ Kirjastus
- Oxford, Rebecca L. 1990. *Language learning strategies: what every teacher should know*. Heinle and Heinle Publishers; Boston
- Leuhin, Illar, Kärberg, Ardi 2005. Aktiivõppe meetodite kasutamine – noore õpetaja edu võti. *Haridus* 03.2004.
- Rannut, Ülle 2005. *Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis*. Tallinn: TLÜ Kirjastus

ALLIKAD

- RÕK = Gümnaasiumi riiklik õppekava <https://www.riigiteataja.ee/akt/12888846> (viimati vaadatud 27.04.2016)
- KUTSE RÕK = <http://www.innove.ee/et/kutseharidus/oppekavad> (viimati vaadatud 27.04.2016)
- EKR 2007 = Euroopa keeleõppe raamdokument 2007. Õppimine, õpetamine ja hindamine. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium. www.hm.ee/index.php?popup=download&id=5700 (viimati vaadatud 27.04.2016)
- STAT 2015 = <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp> (viimati vaadatud 27.04.2016)
- Õppekava = http://www.oppekava.ee/index.php/Mis_on_v%C3%B5%C3%B5rkeele%C3%B5pe_ja_kuidas_v%C3%B5%C3%B5rkeelt_%C3%B5pitakse (viimati vaadatud 27.04.2016)
- NVTC = Narva Kutseõppekeskuse veebileht <http://www.nvtc.ee/et/oppetoo/oppekavad> (viimati vaadatud 27.04.2016)
- MISA = Keeleõppe arendamise programmide mõju uuring. Tallinn 2013: Integratsiooni ja migratsiooni sihtasutus meie inimesed. http://www.meis.ee/bw_client_files/integratsiooni_sihtasutus/public/img/File/MISA_1_uhikokkuvote_EST.pdf (viimati vaadatud 28.04.2016)
- Innove = Reins, Pille. 2015 *2015. aasta eesti keele teise keelena riigieksami analüüs*. SA Innove Keelekeskus http://www.innove.ee/UserFiles/Riigieksami%20materjalid%202015/eesti%20keele%20RE%202015_1%C3%BChianal%C3%BC%C3%BCs.pdf (viimati vaadatud 28.04.2016)

LISAD

LISA 1. ÕPILASTE ANKEET EESTI KEELES

Küsitlus õpilastele

Sugu _____

Eriala _____

1. **Kuidas** Te kasutate eesti keelt tunnis?
 - a. vastan õpetajate küsimustele eesti keeles
 - b. teen konspekte eesti keeles
 - c. suhtlen grupikaaslastega eesti keeles

2. **Kui tihti** Te kasutate eesti keelt koolis vahetunni ajal?
 - a. ei kasuta üldse
 - b. kasutan harva
 - c. kasutan mõnikord
 - d. kasutan tihti
 - e. kasutan pidevalt

3. **Kellega** Te suhtlete eesti keeles koolis vahetunni ajal?
 - a. suhtlen õpetajatega
 - b. suhtlen kooli juhtkonnaga
 - c. suhtlen sõpradega
 - d. kuulen eestikeelset juttu ekskursioonil ja õppereisil
 - e. ei suhtle, kuid loen koolis olemas olevat informatsiooni eesti keeles
 - f. muu _____

4. **Mitu** lauset Te viimases eesti keele tunnis suuliselt ütlesite?

5. **Mitme** inimesega Te olete viimasel kuul eesti keeles suhelnud?

6. **Kuidas** Te kasutate eesti keelt väljaspool kooli?
 - a. suhtlen sõpradega eesti keeles
 - b. suhtlen perekonnaga eesti keeles
 - c. loen eestikeelseid tekste
 - d. vaatan telesaateid eesti keeles
 - e. suhlen poes eesti keeles
 - f. suhtlen eestlastega eesti keeles
 - g. suhtlen eesti keeles väljaspool Narva linna

7. **Kuidas Te hindate** oma eesti keele oskust? (märkige olulisemad punktid)
- a. saan aru lihtsatest fraasidest
 - b. oskan kasutada keelt igapäevastes tegevustes
 - c. suudan vaadata ja kuulata eestikeelseid saateid
 - d. kasutan keelt sõpradega või pereliikmetega suhtlemiseks
 - e. loen lususalt
 - f. minu sõnavara ületab ainekavas ette nähtud mahu
 - g. saan eestlastest ainekava sõnavara piires aru
8. **Kuidas** Te hindate oma eesti keele arengut õppides Narva Kutseõppekeskuses?
- a. keele valdamise tase on tõusnud
 - a.1. üldine sõnavara muutus laiemaks
 - a.2. erialane sõnavara muutus laiemaks
 - a.3. tõusis huvi eesti keele vastu
 - a.4. väljendan ennast eesti keeles julgemalt
 - a.5. grammatika muutus paremaks
 - b. keele valdamise tase ei muutunud
 - c. keeleoskus on halvenenud
9. **Millised** probleemid Teil esinevad eesti keele õppimisel? (reasta tähtsuse järgi)
- sõnavara ei ole piisavalt lai
 - puudub vajalik keelekeskkond
 - puudub huvi eesti keele vastu
 - perekond ei toeta keele õppimist
 - õppekava vajab muutmist
 - on vaja rohkem eesti keele tunde koolis

Täna vastamise eest!

LISA 2. ÕPILASTE ANKEET VENE KEELES

Вопросы для учеников

Пол _____

Специальность _____

1. Как Вы используете эстонский язык на уроке?

- a. отвечаю на вопросы учителя на эстонском языке
- b. веду конспект на эстонском языке
- c. общаюсь с одноклассниками на эстонском языке

2. Как часто Вы говорите по-эстонски на перемене?

- a. вообще не говорю
- b. говорю очень редко
- c. говорю иногда
- d. говорю часто
- e. постоянно говорю

3. С кем Вы говорите по-эстонски на перемене?

- a. с учителями
- b. с руководством школы
- c. с друзьями
- d. слушаю эстонскую речь на экскурсиях
- e. не говорю, но читаю имеющуюся информацию на эстонском языке

4. Сколько предложений на эстонском языке Вы сказали на последнем уроке эстонского языка?

5. Со сколькими людьми Вы говорили по-эстонски за последний месяц?

6. Как вы используете эстонский язык вне школы?

- a. общаюсь с друзьями по-эстонски
- b. общаюсь в семье по-эстонски
- c. читаю тексты на эстонском языке
- d. смотрю телепередачи на эстонском языке
- e. общаюсь в магазине по-эстонски
- f. общаюсь с эстонцами по-эстонски
- g. общаюсь по-эстонски за пределами Нарвы

7. Оцените свое владение эстонским языком (подчеркните подходящие пункты)

- a. понимаю простые фразы
- b. могу применить язык в повседневных действиях
- c. могу смотреть телепередачи на эстонском языке
- d. общаюсь с близкими и друзьями по-эстонски
- e. читаю свободно по-эстонски
- f. мой словарный запас превышает предусмотренный школьной программой
- g. понимаю эстонскую речь в рамках школьной программы

8. Как Вы оцениваете свой уровень владения языком учась Нарвском профессиональном учебном центре?

- a. уровень повысился
 - a.1. общий словарный запас вырос
 - a.2. словарный запас по специальности вырос
 - a.3. повысился интерес к изучению языка
 - a.4. более уверенно выражаю себя на эстонском языке
 - a.5. грамматика улучшилась
- b. уровень остался прежним
- c. уровень понизился

9. Какие проблемы у Вас возникаю при изучении эстонского? (расставьте в порядке важности)

- словарный запас недостаточно большой
- отсутствует языковая среда
- отсутствует интерес к изучению языка
- семья не помогает в изучении языка
- учебная программа требует изменений
- нужно больше часов эстонского языка в школе

Спасибо за ответы!

LISA 3. INTERVJU KÜSIMUSED ÕPETAJATELE

1. Missugust metoodikat Te kasutate tundides?
2. Kuidas Te kasutate eesti keelt tunnis?
3. Millist õppevara Te kasutate eesti keelt õpetades?
4. Kuidas Te kasutate lisamaterjale ja arvutit tunnis?
5. Kuidas Te hindate õpilaste eesti keele kasutamist ja arendamine tunnis ning väljaspool tundi?
6. Millised probleemid esinevad Teie arvates lastel eesti keele õppimisel?